

Stadsbank Oost Nederland

Jaarstukken 2016

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord.....	5
Jaarverslag 2016.....	6
1.1 De organisatie	6
1.1.2 Bestuurlijke structuur	6
1.1.3 Organisatiestructuur van Stadsbank Oost Nederland	8
1.1.4 Het werkgebied van de bank	9
1.2 Bericht van het Dagelijks Bestuur.....	10
1.2.1 Doelstelling van Stadsbank Oost Nederland.....	10
1.2.2 Bestuur	10
1.2.3 Dienstverlening van Stadsbank Oost Nederland	11
1.3 Bedrijfsvoering 2016	12
1.3.1 Autonome ontwikkelingen 2016	12
1.3.2 Realisatie van doelmatigheid en rechtmatigheid.....	12
1.4 Programmaverantwoording	14
1.4.1 Programma: Algemeen Bestuur	14
1.4.2 Programma: Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen	17
1.5 Verplichte paragrafen	23
1.5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	23
1.5.2 Onderhoud kapitaalgoederen.....	27
1.5.3 Financiering	27
1.5.4 Verbonden partijen	28
1.5.5 Bedrijfsvoering	28
Jaarrekening 2016.....	30
2.1 Balans per 31 december 2016	30
2.2 Overzicht van de Baten en Lasten in de Jaarrekening 2016	31
2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	31
Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening.....	31
2.3.1 Activa.....	32
2.3.2 Passiva.....	33
2.4 Toelichting op de Balans	34
2.4.1 Activa.....	34
2.4.2 Passiva.....	37
2.5 Toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening	42
2.5.1 Algemeen Bestuur.....	42

2.5.2	Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen.....	44
2.5.3	Toelichting resultaat voor en na bestemming (mutaties in reserves).....	45
2.6	Sisa.....	46
	Overige gegevens	47
3.1	Controleverklaring.....	47
3.2	Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening 2016 en resultaat-bestemming	49
	Bijlagen	55
	Categorische indeling rekening.....	56
	Resultaat 2016.....	57
	Berekening van de afrekening met de deelnemende gemeenten over het jaar 2016	58
	Statistische gegevens	59

Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2016 van de Gemeenschappelijke Regeling Stadsbank Oost Nederland. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag 2016, de jaarrekening 2016 en een aantal bijlagen. Het jaar 2016 wordt afgesloten met een nadelig saldo van €5.700.

Deze jaarrekening is de laatste rekening die alleen nog outputgegevens bevat. Vanaf het boekjaar 2017 wordt een start gemaakt met indicatoren die effectiviteit weergeven, zodat ook een beleidsmatige verdieping van de werkzaamheden van de SON kan plaatsvinden.

Het nieuwe dienstverleningsmodel van de Stadsbank is in 2016 naar tevredenheid geïmplementeerd. Dit model past bij de nieuwe ontwikkelingen in het sociaal domein, waarbij zoveel mogelijk op locatie, samen met netwerkpartners en vrijwilligers en dichtbij de burgers wordt gewerkt. De dienstverlening wordt vanzelfsprekend voor de komende jaren verder doorontwikkeld.

Op 6 juni mocht de SON Zijne Majesteit Koning Willem Alexander ontvangen. De Koning heeft gesprekken met professionals, burgers en vrijwilligers bijgewoond en heeft door een goede voorbereiding en het stellen van de juiste vragen een goed beeld gekregen van de schulden problematiek bij burgers en de hulp die daarvoor wordt geboden.

Het jaar 2016 is daarmee de basis om verder te bouwen aan de toekomst van de SON. Er is binnen de SON al het nodige gerealiseerd, maar er zijn ook nieuwe opgaven voor de SON op het terrein van de dienstverlening. Wij gaan ervan uit dat de SON ook deze nieuwe opgaven van passende antwoorden kan voorzien.

Enschede, maart 2017

Dhr. Drs. P.G. Welman

Voorzitter Dagelijks Bestuur

Jaarverslag 2016

1.1 De organisatie

Stadsbank Oost Nederland is een Gemeenschappelijke Regeling, die voor de burgers van 22 gemeenten in Twente en de Achterhoek werkzaam is op het gehele terrein van de schulddienstverlening. De 22 aangesloten gemeenten zijn organisatorisch verdeeld over vijf gebiedsteams. De hoofdlocatie van de organisatie is gevestigd in Enschede. Daarnaast vindt de dienstverlening plaats zoveel mogelijk dichtbij de klant op werklocaties in de aangesloten gemeenten.

Kerngegevens Stadsbank Oost Nederland

Algemeen	2016	2015
Aangesloten gemeenten	22	22
Werkgebieden*	5	3
Inwoners werkgebied **	901.023	900.432
Huishoudens **	387.094	385.443

* Vanaf 2016 zijn er 5 gebiedsteams in het nieuwe dienstverleningsmodel.

** Demografische kerncijfers per gemeente 2015/2016, CBS.

1.1.2 Bestuurlijke structuur

Het Algemeen Bestuur (2014 – 2018)

Elke aangesloten gemeente wijst uit haar raad dan wel college één lid aan voor het Algemeen Bestuur. Elk lid van het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering één stem. De vergaderingen van het Algemeen Bestuur zijn openbaar.

Het Algemeen Bestuur heeft in 2016 twee keer vergaderd.

De samenstelling van het Algemeen Bestuur is per 31 december 2016 als volgt:

Het Algemeen Bestuur

Gemeente	Lid	Gemeente	Lid
Aalten	Dhr. H. Wiltink	Lochem	Dhr. J. Kottelenberg
Almelo	Dhr. F. J. Cornelissen	Losser	Dhr. J.F. Hassink
Berkelland	Dhr. J.B. Boer	Montferland	Mevr. I.T.J.M. Wolsing
Borne	Dhr. M.J.R. Kotteman	Oldenzaal	Dhr. R.G.H. Christenhusz
Bronckhorst	Dhr. P. Seesing	Oost Gelre	Mevr. M.G. Frank
Dinkelland	Mevr. I. Duursma	Oude IJsselstreek	Dhr. P. van de Wardt
Enschede	Dhr. P.G. Welman	Rijssen-Holten	Dhr. B. Beens
Haaksbergen	Mevr. A. Nijhuis	Tubbergen	Dhr. R.H. de Witte
Hellendoorn	Mevr. J.H. van den Dolder	Twenterand	Dhr. G.J. Binnenmars
Hengelo (Ov)	Mevr. M.H. ten Heuw	Wierden	Dhr. T.P. de Putter
Hof van Twente	Dhr. P. v. Zwanenburg	Winterswijk	Dhr. D.W. Aalderink

* Mevr. I. Duursma neemt waar voor de afgetreden mevr. J.B.M. Zwiep.

Het Dagelijks Bestuur (2014-2018)

Aan het begin van de zittingsperiode van het bestuur benoemen de leden van het Algemeen Bestuur uit hun midden het Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit acht leden. Statutair maken de Algemeen Bestuursleden van de gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo deel uit van het Dagelijks Bestuur.

Elk lid van het Dagelijks Bestuur heeft in de vergadering één stem. Bij het staken van stemmen beslist de stem van de voorzitter.

Het Dagelijks Bestuur heeft in 2016 zes keer vergaderd.

Het Dagelijks Bestuur	
Naam	Functie
Dhr. P.G. Welman	Voorzitter
Mevr. I.T.J.M. Wolsing	Vice-voorzitter
Mevr. M.H. ten Heuw	Lid
Dhr. D.W. Aalderink	Lid
Dhr. R.G.H. Christenhusz	Lid
Dhr. F.J. Cornelissen	Lid
Dhr. G.J. Binnenmars	Lid
Dhr. P. v. Zwanenburg	Lid

De heer P.G. Welman is voorzitter van het Algemeen Bestuur.

De heer P. Lage Venterink, Hoofd afdeling Juridische Zaken en Beleid, sector Sociaal bij de gemeente Hengelo, is secretaris van het bestuur.

Het Platform

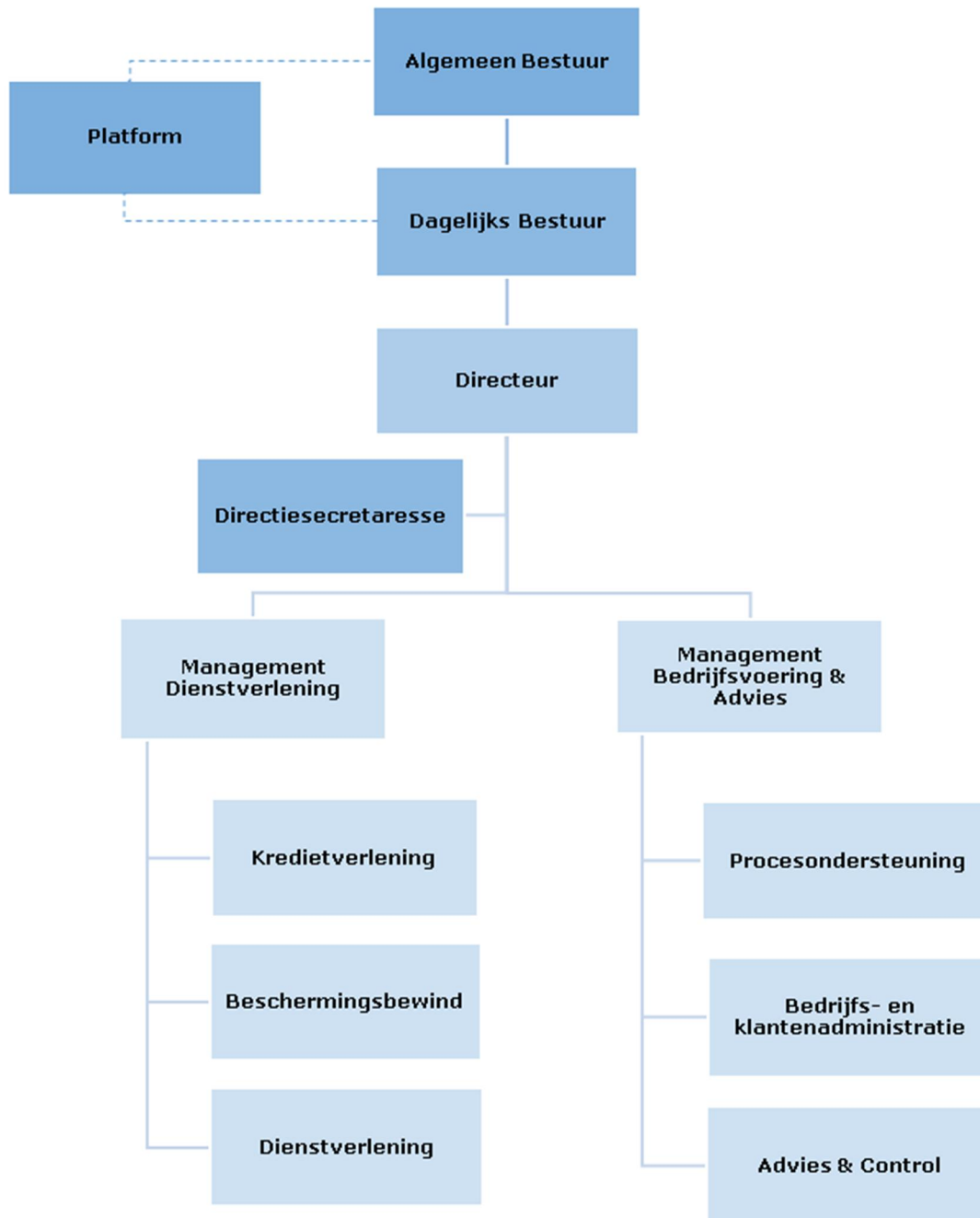
Het Platform is een permanente ambtelijke adviescommissie aan zowel het bestuur als de directeur van de bank. Het Platform geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het bestuur en de directie inzake het beleid en de bedrijfsvoering van de bank.

De voorzitter van het Platform wordt door het Algemeen Bestuur benoemd en neemt als adviseur deel aan de vergaderingen van zowel het Algemeen – als het Dagelijks Bestuur. De heer J.H. Scholtens, hoofd Afdeling Sociaal Economische Zaken bij de gemeente Almelo, is door het Algemeen Bestuur tot voorzitter van het Platform benoemd.

De vergaderingen worden in principe gepland vlak voor bestuursvergaderingen met de mogelijkheid om ook tussendoor vergaderingen in te plannen. In het jaar 2016 hebben 5 vergaderingen plaatsgevonden.

Het jaar 2016 stond o.a. in het teken van het rekenkameronderzoek door de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo en Oldenzaal en de harmonisatie van beleids- c.q. uitvoeringskaders van de SON.

1.1.3 Organisatiestructuur van Stadsbank Oost Nederland

Bestuurs- en organisatiestructuur Stadsbank Oost Nederland per 1-1-2016

1.1.4 Het werkgebied van de bank

Het werkgebied van de bank bestaat uit de 22 bij de gemeenschappelijke regeling aangesloten gemeenten.

In het nieuwe dienstverleningsmodel zijn de gemeenten van Stadsbank Oost Nederland als volgt ingedeeld in 5 gebiedsteams:

Gebiedsteams	
Team	Gemeente
Enschede Oost-West	Enschede-Oost, Enschede-West, Haaksbergen, Losser.
Enschede Noord-Zuid-Centrum	Enschede-Noord, Enschede-Zuid, Enschede-Centrum.
Hengelo	Borne, Dinkelland, Hengelo, Hof van Twente, Oldenzaal en Tubbergen.
Almelo	Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Twenterand en Wierden.
Achterhoek	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.

1.2 Bericht van het Dagelijks Bestuur

1.2.1 Doelstelling van Stadsbank Oost Nederland

De Stadsbank Oost Nederland is als professioneel dienstverlener een deskundige en betrouwbare steun en toeverlaat voor mensen met financiële problemen. Onze missie is om de eigen kracht van mensen te versterken en financiële stabiliteit voor mensen te bieden. Dat doen we vanuit een transparante, kwalitatief hoogwaardige en professionele dienstverlenende organisatie. Wij gaan samen met onze klanten altijd op zoek naar de beste oplossing voor het financiële probleem. Daarbij werken we klantgericht, communiceren we transparant, hebben we een goede bereikbaarheid en bieden een hoge kwaliteit. We geven onze klanten een nieuw en reëel toekomstperspectief.

In de dienstverlening richting gemeenten staan 'maatwerk' en 'innovatie' centraal. Belangrijk daarbij is dat een open en transparante dialoog met de opdrachtgevers plaatsvindt en dat de bank zich door gemeenten op open wijze laat aanspreken op de kwaliteit van de dienstverlening. Daarbij past een vereenvoudigd en transparant bekostigingsmodel, dat met ingang van 2016 wordt toegepast.

We zetten in op versterking van verbinding en samenwerking met ketenpartners en vrijwilligers, het aangaan van nieuwe combinaties en het meewerken aan/bedenken van nieuwe en innovatieve oplossingen. Wij staan open voor elke nieuwe uitdaging vanuit de samenleving.

De Stadsbank heeft als doelstelling om haar schulddienstverlening maatwerkgericht en zo dicht mogelijk bij de klant te verrichten. Daartoe is per 1 januari 2016 het nieuwe dienstverleningsmodel ingevoerd, dat antwoord geeft op nieuwe vragen en verwachtingen van klanten en is verweven met de nieuwe oplossingen die gemeenten kiezen binnen het gemeentelijke sociale domein. Er zijn integrale klantteams gevormd, die per regio een gebiedsteam vormen. De nieuwe werkprocessen zijn gericht op klantvriendelijkheid, snelle doorlooptijden, één aanspreekpunt voor de klant en het zoveel mogelijk werken op locatie. De gebiedsteams worden ondersteund door een centrale administratieve backoffice en een centrale beleidsadvies eenheid.

De bank is lid van de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK), de belangenvereniging van gemeentelijke kredietbanken, publieke instellingen en bedrijven die mensen met schulden helpen. Daarnaast is de bank aangesloten bij Sociale Banken Nederland (SBN), een samenwerkingsverband van kredietbanken en bij de Stichting Bureau Krediet Registratie (BKR) te Tiel.

1.2.2 Bestuur

Het Algemeen Bestuur heeft in 2016 twee maal vergaderd.

De vergadering op 16 juni stond in het teken van het vaststellen van de Jaarstukken 2015, de Primitieve Begroting 2017 en de Voorjaarsnota 2016, inclusief begrotingswijziging. Verder zijn de nieuwe controleverordening en controleprotocol 2016 en de aanvulling op de basisafspraken en rekenregels bij overname van de intake besproken en goedgekeurd. Het Algemeen bestuur heeft kennis genomen van het 'Verslag Financiële Rechtmatigheid' en de Managementletter 2015.

Tijdens de tweede vergadering op 17 november heeft het Algemeen Bestuur de Najaarsnota 2016 en Primaire Begroting 2017, inclusief begrotingswijziging vastgesteld. Daarnaast is het voorstel voor wijziging van de Verordening Delegatie en Mandaat SON behandeld en vastgesteld.

1.2.3 Dienstverlening van Stadsbank Oost Nederland

De Stadsbank ondersteunt de aangesloten gemeenten bij het gemeentelijk beleid ter bevordering van de maatschappelijke participatie van hun burgers, met name gericht op de 'bancaire taken' voor schuldhulpverlening. Hierbij wordt geanticipeerd op de ontwikkelingen in het Sociaal Domein. Het nieuwe dienstverleningsmodel speelt daar op in. De dienstverlening van de Stadsbank bestond in 2016 uit:

- Preventie- en voorlichtingsactiviteiten gericht op het voorkomen van financiële instabiliteit en schulden.
- Het geven van advies over het creëren van financiële stabiliteit, het oplossen van schulden en het adviseren over het wegnemen van tekortkomingen die hebben geleid tot de financieel problematische situatie.
- Kredietmogelijkheden aan personen die voldoen aan de "Fido-criteria". De bank hanteert hierbij maatschappelijk verantwoorde rentepercentages.
- Budgetbeheer ter borging van de stabiliteit in de betaling van primaire lasten van het huishouden en ter ondersteuning van het herstel van de financiële zelfredzaamheid, zodat (verdere) schulden kunnen worden voorkomen.
- Meerderjarigenbewind aan personen die blijvend niet bij machte zijn zelfstandig de eigen financiën te beheren.
- Voorliggende voorziening voor meerderjarigenbewind (BudgetZeker) aan personen die tijdelijk niet bij machte zijn zelfstandig de eigen financiën te beheren.
- Bemiddeling tussen schuldenaar en schuldeisers om tot een minnelijke schuldregeling te komen en ter voorkoming van maatschappelijke uitval.
- Beheer minnelijke regelingen ter borging van een minnelijke regeling en ter ondersteuning van een eventuele re-integratie op de arbeidsmarkt.
- De afgifte van de verklaring en het ondersteunen bij het opstellen van het verzoekschrift conform de Faillissementswet inzake de toelating tot de wettelijke schuldsanering.
- De samenwerking met en inzet van vrijwilligers in de schuldhulpdienstverlening.

Bovendien zet de bank haar expertise en capaciteiten in om maatwerkdiensten te leveren aan de aangesloten gemeenten, met name in de vorm van diensten op locatie en projecten. De bank is als partner betrokken bij de uitvoering van het armoedebeleid van de gemeente Almelo.

1.3 Bedrijfsvoering 2016

1.3.1 Autonome ontwikkelingen 2016

Het aantal indicatiestellingen is licht gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar (2016: 2.615; 2015: 2.591). Ook het aantal geopende budgetbeheerrekeningen is gestegen ten opzichte van 2015, met 2,6%. Het aantal schuldregelingsovereenkomsten is in vergelijking met 2015 afgenomen met 6,8%.

Onder andere door de introductie van de telefonische scan kan doelmatiger worden geïndiceerd en/of doorverwezen.

Er heeft een verdere toeloop op beschermingsbewind plaatsgevonden (actief 2016: 1.114; actief 2015: 950). De door de Stadsbank in 2015 geïntroduceerde voorliggende voorziening BudgetZeker biedt mogelijkheden om de toestroom naar beschermingsbewind te beperken voor klanten die op termijn wel de potentie hebben om financieel zelfredzaam te zijn.

Het aantal verstrekte kredieten is in 2016 met 10,0% gestegen. Dit houdt mede verband met de toename van leningen onder borg voor statushouders.

1.3.2 Realisatie van doelmatigheid en rechtmatigheid

Om de doelmatigheid en de rechtmatigheid te borgen zijn door de organisatie het afgelopen jaar de volgende maatregelen getroffen:

1. Doelmatig aanwenden financiële middelen - Afsluiten van kortlopende inkoopcontracten en verdergaande digitalisering en automatisering van processen. Bij het afsluiten van flexibele arbeidscontracten rekening houden met de autonome ontwikkelingen van de dienstenafname en de invoering van het nieuwe dienstverleningsmodel.

2. Inzicht in de doelmatigheid - Koppeling van het dienstenaanbod aan formatie en exploitatie. Maandelijks door middel van een dashboard op medewerkersniveau inzicht geven in de ontwikkelingen van de sturingsindicatoren van de primaire processen. Tweemaandelijks op managementniveau rapporteren over de formatieve en financiële situatie en ontwikkeling van de Stadsbank.

3. Doelmatige verkrijging van middelen - De overtollige middelen worden overeenkomstig het Treasurystatuut in een deposito met rente typische looptijd van 3 maanden gehouden bij ABN AMRO.

4. Inzicht in de rechtmatigheid - De interne controle is uitgewerkt, conform het door het Algemeen Bestuur vastgestelde Controleprotocol van de bank. Op basis hiervan verricht de accountant een interim-controle in het najaar en rapporteert hierover in de Managementletter aan het management en het Dagelijks Bestuur. Daarnaast maakt de accountant een Verslag van Bevindingen, naar aanleiding van de controle van de jaarrekening.

Rechtmatigheid- en kwaliteitscontrole

Gedurende het jaar worden steekproefsgewijs controles verricht door het onderdeel Advies & Control van de afdeling Bedrijfsvoering & Advies.

De inzet is om alle bedrijfsprocessen zo efficiënt mogelijk en volgens de voorschriften uit te voeren. De medewerkers van de bank kunnen hierbij gebruik maken van diverse instructies en handleidingen. De kwaliteitscontrole vindt op verschillende inputgegevens en sturingsindicatoren plaats. Afwijkingen van de norm worden geregistreerd en hierover wordt gerapporteerd naar de betrokkenen. Naar aanleiding hiervan vinden herstelacties plaats, die worden gemonitord door Advies & Control. Indien van toepassing worden de (werk)processen hierop aangepast.

1.4 Programmaverantwoording

Voor u ligt de programma verantwoording over het jaar 2016. Deze voldoet aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

De bank kent twee programma's: het programma *Algemeen Bestuur* en het programma *Financieel – maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen*.

Het programma *Algemeen Bestuur* heeft betrekking op het 'besturen' van de bank door het Algemeen en Dagelijks Bestuur en de niet product- of dienstverlening-gerichte ontwikkelingen binnen de bank met het oog op een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering.

In het programma *Financieel – maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen* vallen alle 'primaire' producten en diensten van de bank.

1.4.1 Programma: Algemeen Bestuur

Resultaten

Het programma *Algemeen Bestuur* omvat de bestuursproducten: *bestuursorganen* en *bestuursondersteuning*. Tevens behoren tot het programma Algemeen Bestuur de niet product- / dienstverleningspecifieke activiteiten en voorzieningen gericht op een effectief en efficiënt beheer van de bedrijfsvoering.

Bestuursorganen

Het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur geven sturing aan- en reageren op de bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze sturing is steeds gericht op een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering bij de bank.

Bestuursondersteuning

Het management legt door middel van de *Voorjaarsnota 2016* en de *Najaarsnota 2016* periodiek verantwoording af aan het bestuur over het gevoerde beleid en de verzorgde dienstverlening.

Vanuit de afdeling Bedrijfsvoering & Advies vindt de algemene interne ondersteuning aan de diverse organisatieonderdelen en het management plaats. Bij de algemeen interne ondersteuning gaat het onder meer om de personeelszorg, communicatie, juridische zaken, de centrale klantadministratie, de organisatie- en eigen financiële administratie, de kwantitatieve, kwalitatieve en financiële informatievoorziening en de facilitaire ondersteuning.

Gerealiseerde activiteiten

Communicatie

1. Bestuur

Het Algemeen Bestuur heeft dit jaar twee keer vergaderd. Het Dagelijks Bestuur heeft in 2016 zes vergaderingen gehouden.

2. Platform

Het Platform is een adviesorgaan voor zowel het Bestuur als de directie van Stadsbank Oost Nederland. Alle bij de gemeenschappelijke regeling aangesloten gemeenten nemen deel in het Platform. Het Platform adviseert zowel op verzoek als zelfstandig het Bestuur en de directie over ontwikkelingen in de schulddienstverlening. Het Platform heeft in 2016 5 keer vergaderd. Het Platform wordt terzijde gestaan door de directie en wordt ambtelijk ondersteund.

3. Informatievoorziening

Stadsbank Oost Nederland vindt het belangrijk de deelnemende gemeenten goed te informeren over de ontwikkeling van haar dienstverlening aan burgers. De gemeenten worden hierover in het Algemeen Bestuur geïnformeerd door middel van de *Voorjaarsnota 2016* en de *Najaarsnota 2016*, inclusief de wijziging van de begroting.

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de directeur, die wordt bijgestaan door een compact Managementteam. In 2016 is de invoering van het nieuwe dienstverleningsmodel gerealiseerd. Qua externe oriëntatie ligt de focus op het 'werken in het zicht van de deelnemende gemeenten' en de deelname aan de lokale netwerkstructuren binnen een gemeente, die bijdragen aan de nieuwe antwoorden die gemeenten formuleren voor de opgaven in het sociale domein.

De nieuwe werkprocessen zijn gericht op klantvriendelijkheid, snelle doorlooptijden, één aanspreekpunt voor de klant en kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op basis van maatwerk, zoveel mogelijk op locatie dichtbij de klant.

Personeelsbeleid

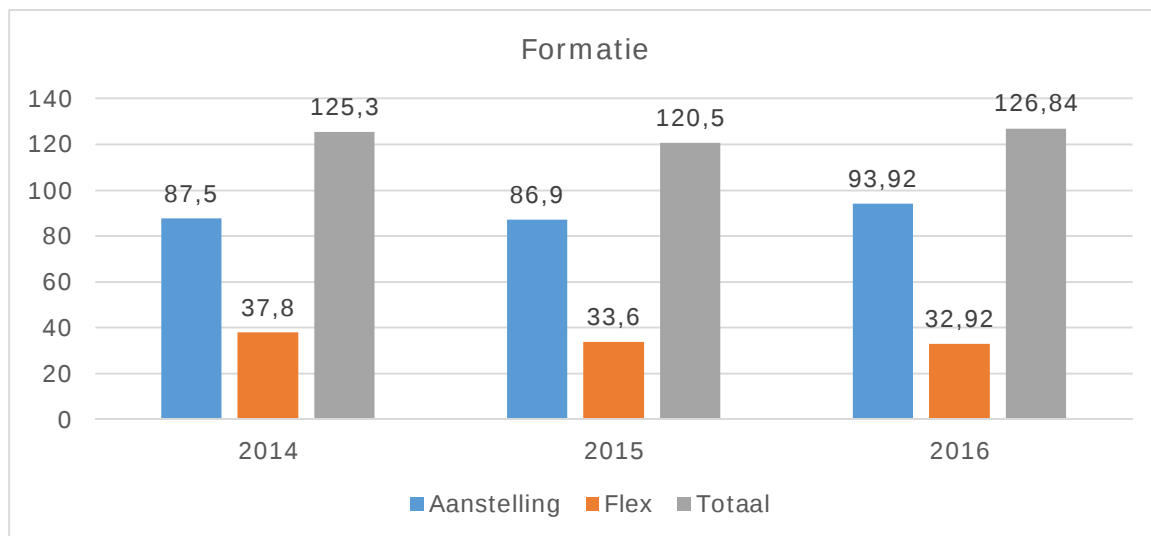
Activiteiten 2016

Naast de reguliere werkzaamheden lag de prioriteit in 2016 onder andere op de volgende onderdelen:

- Overgang naar een nieuwe salarisverwerker
- Overgang naar een nieuw personeelsinformatiesysteem
- Modernisering wijze van waarderen, beoordelen en belonen
- Beleidsmatige ordening P&O en doorontwikkeling P&O met onder andere een P&O-beleid 2017-2019
- Integriteit, arbo en verzuim(reductie)

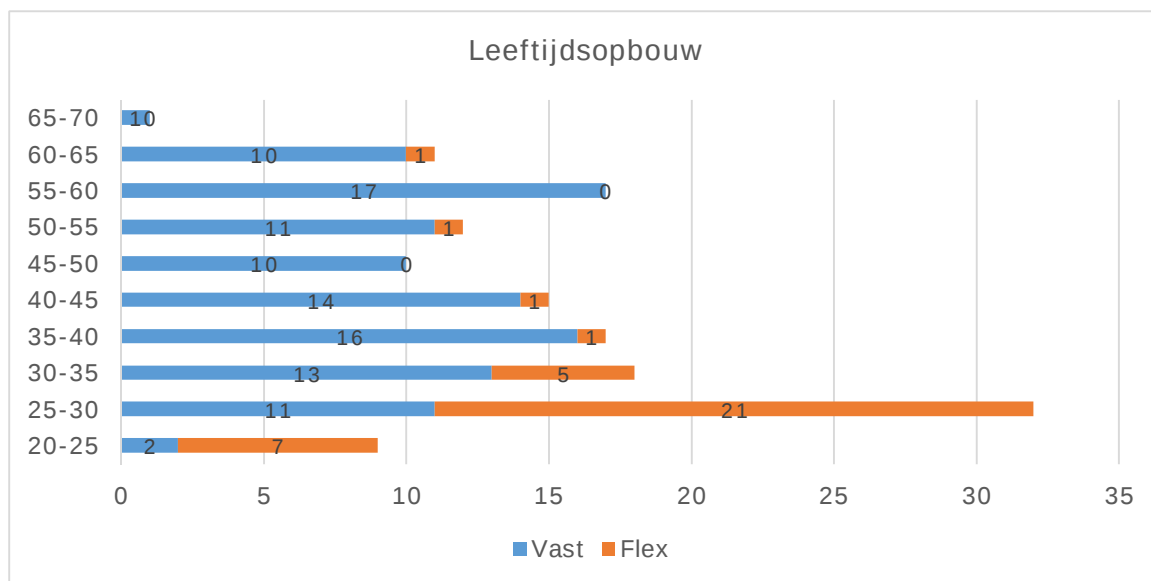
Formatie

Op 31 december 2016 bedraagt de formatie in totaal 126,84 fte, waarvan 93,92 fte met een aanstelling en 32,92 fte ingehuurd. Het aantal fte's vertaalt zich in 105 medewerkers met een aanstelling (39 mannen, 66 vrouwen) en 37 medewerkers met een flexibel contract (12 mannen, 25 vrouwen). Ten opzichte van voorgaande jaren is het aantal fte's het afgelopen jaar gegroeid, zie onderstaande grafiek. Dit is met name te verklaren door de groei van het aantal klanten bij beschermingsbewind, waardoor de personeelscapaciteit op de betreffende afdeling is toegenomen ten opzichte van 2015. De verhouding tussen het aantal medewerkers met een flexibel contract ten opzichte van medewerkers met een aanstelling komt op 31 december 2016 neer op 26,06%.

Leeftijdsopbouw

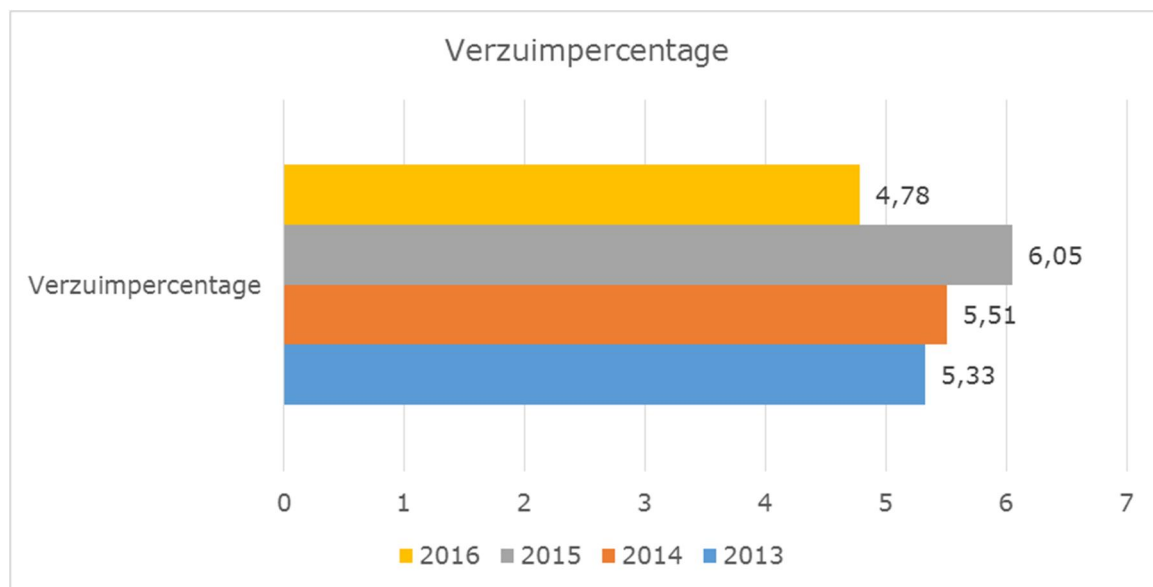
In 2016 is de leeftijdscategorie 25-30 het grootst (in totaal 32 medewerkers, zowel met aanstelling als een flexibel contract). Binnen de medewerkers met een aanstelling bij de Stadsbank is de leeftijdscategorie 55-60 het grootst. De gemiddelde leeftijd van medewerkers met een aanstelling is 44, bij de medewerkers met een flexibel contract ligt dat op 29. Dit betekent dat de gemiddelde leeftijd bij de Stadsbank over alle medewerkers uitkomt op 37. In onderstaande grafiek is de specifieke leeftijdsopbouw binnen de Stadsbank te zien.

Ziekteverzuim

Onze verzuimcijfers hebben enkel betrekking op medewerkers met een aanstelling bij de Stadsbank. Het verzuim van medewerkers met een flexibel contract (op uitzend- of payrollbasis) valt onder de verantwoordelijkheid van die werkgever, in dit geval Randstad.

Het gemiddelde verzuimcijfer van 2016 bedraagt 4,78%. Dit is aanzienlijk lager ten opzichte van de voorgaande jaren, te zien in onderstaande grafiek. Het afgelopen jaar is het verzuimbeleid aangepast. De Stadsbank is actiever omgegaan met verzuim, waarbij er bewust meer aandacht is geweest voor verzuimende medewerkers. Daarnaast zijn er minder langdurig zieken geweest ten opzichte van 2015.

De gemiddelde meldingsfrequentie per medewerker is in 2016 ook gedaald ten opzichte van 2015. In 2016 lag deze op 1,3 en in 2015 nog op 1,4.

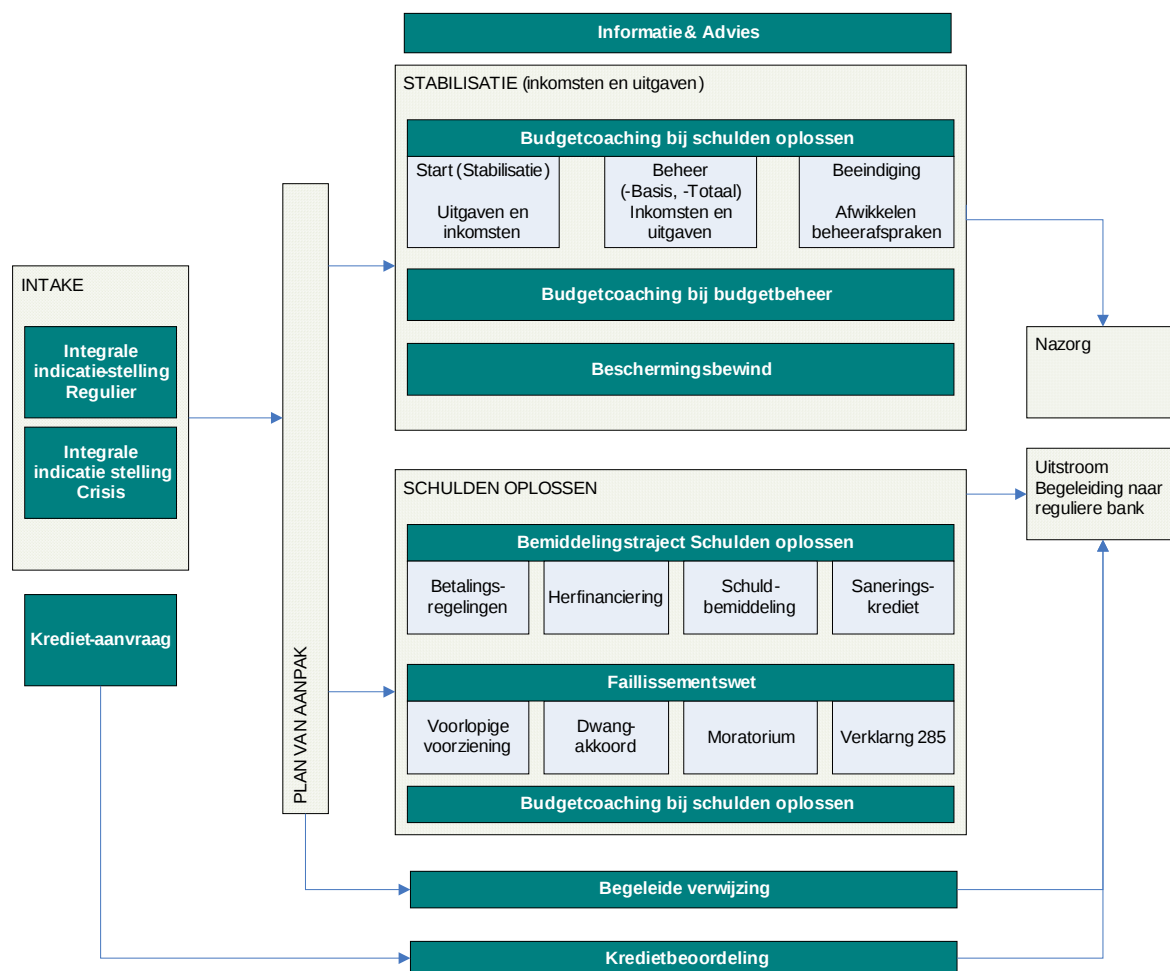
Kosten

Programma 1 (bedragen in €)			
Algemeen Bestuur	2016		2015
	Realisatie	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten	3.518.700	3.603.300	1.543.200
Baten	3.518.700	3.603.300	1.543.200
Saldo	-	-	-

1.4.2 Programma: Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen

Het programma Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen heeft betrekking op alle dienstverlening van de Stadsbank, ter ondersteuning van het beleid van de aangesloten gemeenten.

De dienstverlening en voorzieningen van de bank kunnen als volgt worden onderscheiden:

Het dienstenaanbod van de bank wordt vanuit de hoofdvesting in Enschede, op werkpleinen en op diverse gemeentelijke locaties verzorgd.

Resultaten

Preventie

De inzet is om instanties en middelbare scholieren beter inzicht te geven in financiën. Schuldpreventie is een mix van maatregelen, activiteiten en voorzieningen die er op gericht zijn dat mensen financieel vaardig worden en zich zo gedragen dat zij hun financiën op orde houden. In 2016 zijn afspraken gemaakt met gemeenten om de voorlichtingen op scholen en voor vrijwilligersorganisaties te geven.

Indicatiestelling

Het aantal aanvragen reguliere indicatiestellingen is licht gestegen, van 2.591 in 2015 naar 2.615 in 2016. Het aantal aanvragen crisisinterventie is gedaald van 129 in 2015 naar 66 in 2016. Onder andere door de introductie van een telefonische scan kan doelmatiger worden geïndiceerd en/of doorverwezen.

Kredietverlening

Het aantal verstrekte leningen is in 2016 ten opzichte van 2015 met 10,0% gestegen. De totaal verstrekte netto krediet som kwam uit op circa €2,9 miljoen met een gemiddeld bedrag van €2.585. Dit houdt mede verband met de toename van leningen onder borg voor statushouders.

De achterstand op leningen is in 2016 met 4,4% gedaald ten opzichte van 2015 en bedroeg €371.300. Het percentage van de achterstand ten opzichte van het uitstaande saldo op leningen is ook gedaald van 9,0% naar 7,2% per december 2016.

Stabilisatie en herstel financiële huishouding

Stadsbank Oost Nederland heeft in 2016 1.540 gefiatteerde aanvragen voor budgetbeheerrekeningen gerealiseerd. Dit is een stijging ten opzichte van 2015 met 2,6%.

Het aantal beëindigingen van de budgetbeheerrekeningen bedroeg 1.348 en is ten opzichte van 2015 met 7,7% gedaald.

Het beroep op beschermingsbewind is in lijn met de landelijke trend verder toegenomen (actief 2016: 1.114; actief 2015: 950).

Minnelijk schuldregelen

In 2016 zijn er 1.170 schuldregelingsovereenkomsten getekend. Dit is een daling van 6,8% ten opzichte van 2015.

Er is in 2016 sprake van 346 geslaagde bemiddelingen (afname van 17,2% ten opzichte van 2015), 92 herfinancieringen en 67 verstrekte saneringskredieten.

In het geval het minnelijke traject geen doorgang vindt, kan er een beroep gedaan worden op de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). In 2016 zijn er 706 Verklaringen art. 285 Fw voor toelating tot de WSNP opgesteld. In 2015 waren er dit 974.

Nazorg

Voor alle klanten die bij Stadsbank Oost Nederland een traject Stabilisatie en/of Schulden Oplossen succesvol hebben afgerond, biedt SON nazorg aan. In 2016 is bij 212 klanten nazorg geboden.

Additionele dienstverlening

Dienstverlening op locatie

In 2016 hebben de medewerkers van de Stadsbank zoveel mogelijk op locatie gewerkt in de deelnemende gemeenten. De hoofdlocatie is Enschede, van waaruit de Stadsbank wordt aangestuurd en waar de backoffice activiteiten plaatsvinden. Ook kunnen hier afspraken worden gemaakt met klanten en maatschappelijke partners.

Additionele dienstverlening

Voor 2016 zijn diverse maatwerkafspraken gemaakt met gemeenten voor de uitvoering van additionele dienstverlening.

In de gemeenten Aalten, Dinkelland, Lochem, Montferland, Oldenzaal, Oude IJsselstreek, Tubbergen en Winterswijk zijn (financiële) inloopsprekuren verzorgd.

In de gemeente Twenterand wordt op locatie schulddienstverlening op maat aangeboden.

Met de gemeenten Dinkelland, Montferland en Oldenzaal zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van budgetcoaching. Deze additionele dienstverlening richt zich op het bevorderen van financiële zelfredzaamheid.

Gerealiseerde activiteiten

Preventie

De bank heeft door gerichte voorlichtingsactiviteiten op scholen en bij vrijwilligersorganisaties de risico's en de gevolgen van verschuldiging onder de aandacht gebracht.

Indicatiestelling

Voorafgaand aan de feitelijke dienstverlening door de bank is een op de klant afgestemd adviesrapport vastgesteld. In deze rapportage is opgenomen welke instrumenten het beste kunnen worden ingezet voor de beantwoording van de door de klant gestelde hulpvraag.

Kredietverlening

De kredietverlening is ten opzichte van commerciële banken aan de onderkant van de markt gepositioneerd. Als gemeentelijke kredietbank streven we niet naar een zo groot mogelijke kredietportefeuille, maar richten ons uit maatschappelijk oogpunt op een specifieke doelgroep. Uitgangspunt voor de tarieven is om deze onder de tarieven van de commerciële banken te positioneren.

Het totaalbedrag dat als oninbaar afgeschreven moest worden is gedaald van €72.500 in 2015 naar €66.900 in 2016. De redenen voor deze afschrijvingen zijn overlijden, afschrijvingen van een deel van de vorderingen als gevolg van een geslaagd minnelijk of wettelijk schuldensaneringstraject, oninbaarheid als gevolg van vertrek met onbekende bestemming en overige redenen.

Stabilisatie en herstel financiële huishouding

De meeste financiële problemen van klanten zijn het gevolg van een structurele onbalans tussen inkomsten en uitgaven. De zogenaamde primaire lasten, met name huur/hypotheek en energielasten worden veelal als sluitpost van het huishoudboekje gebruikt, met alle negatieve gevolgen van dien, zoals dreigende huisuitzetting, afsluiting van energie e.d.

Door inzet van budgetbeheer is de betaling van de primaire lasten en overige financiële verplichtingen van de klant gewaarborgd. In het geval van betalingsachterstanden kan in overleg met de klant een betalingsregeling worden getroffen. Daartoe wordt een budgetplan opgesteld, waarin balans wordt aangebracht tussen de inkomsten en uitgaven en daardoor weer financieel evenwicht ontstaat.

De klant wordt ondersteund bij de uitvoering van het budgetplan. Zo nodig wordt de klant gewezen op flankerende voorzieningen. Door middel van het bieden van maatwerk wordt gezocht naar een duurzame oplossing voor de klant.

Klanten die aantoonbaar (deskundigenrapport) niet in staat zijn hun financiële huishouding zelfstandig en verantwoord te voeren kunnen in aanmerking komen voor beschermingsbewind, indien mogelijke voorliggende voorzieningen niet passend zijn (bijvoorbeeld BudgetZeker). In voorkomende gevallen dient de Stadsbank hiertoe namens de klant een verzoek in bij de rechtbank.

Minnelijk schuldregelen

Door de bank wordt bemiddeld tussen de schuldenaar en diens schuldeisers om tot een regeling van de schulden te komen. Daarbij onderzoekt de bank of door middel van betalingsregelingen over een periode van maximaal vijf jaar of een herfinanciering van de schulden de volledige schuld situatie kan worden opgelost.

Indien dit niet mogelijk is, wordt gekeken of een saneringskrediet verantwoord is, dan wel dat een schuldbemiddeling tot een oplossing kan leiden. Een saneringskrediet en een schuldbemiddeling hebben een looptijd van drie jaar. Bij onwillige schuldeisers kan de cliënt een beroep doen op de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). Stadsbank Oost Nederland ondersteunt de klant hierbij en geeft in voorkomende situaties een verklaring af aan de rechtbank voor toelating tot de WSNP.

Nazorg

Het doel van nazorg is om de recidive te voorkomen. Binnen een jaar na de beëindiging van de aangeboden dienstverlening tracht de bank inzicht te krijgen in de financiële situatie van de klant na het succesvol uitstromen naar het zelfstandig beheren van de financiën. Indien er sprake is van disbalans in de inkomsten en uitgaven, wijst de bank de klant op de mogelijkheden om de financiële situatie in evenwicht te brengen.

Additionele dienstverlening

Dienstverlening op locatie

Naast de standaard dienstverlening verzorgt Stadsbank Oost Nederland voor een aantal gemeenten dienstverlening op locatie op maat, met name in de vorm van een inloopsprekkuur en het verzorgen van intakegesprekken, budgetcoaching en preventieve activiteiten.

Resultaat

Product	Soort dienst	2016		2015
		Begroot	Realisatie	Realisatie
Indicatiestelling				
Reguliere indicatiestelling	Stand.	2.657	2.615	2.591
Crisis-interventie	Stand.	83	66	129
<i>Extra intake faciliteiten</i>				
Huisbezoek	Add.	-	2	-
Multidisciplinair overleg	Add.	20	30	12
Kredietverlening				
Kredietbeoordeling	Stand.	2.143	2.164	1.943
Verstekte Sociale leningen	Stand.	1.043	979	930
Verstekte Herfinancieringen	Stand.	62	92	6
Verstekte Saneringskredieten	Stand.	66	67	99
Stabilisatie en Herstel Financiële Huishouding				
Aanvragen budgetbeheer		2.420	2.434	2.379
Opstart budgetbeheer	Stand.	1.499	1.540	1.501
Beëindiging budgetbeheer	Stand.	1.096	1.348	1.460
Actieve BBR per 31/12*		5.957	5.957	6.053
waarvan zelfbetalers	Stand.	1.387	1.298	1.535
Budetbegeleiding*				
Budgetcoaching	Stand.			18
Budgethulp	Stand.			37
Meerderjarigenbewind lopend*	Stand.	1.075	1.114	950
Meerderjarigenbewind nieuw	Stand.	250	278	181
Minnelijk schuldregelen				
Bemiddeling schuldregeling	Stand.	1.179	1.170	1.255
Beh. Standaard bet. Regeling*	Stand.	10	9	10
Gerealiseerde schuldbemiddeling*			346	418
Beh. Standaard schuldbemiddeling*	Stand.	819	869	844
Voorlopige voorziening art. 284	Stand.	2	1	9
Verklaring & Verzoekschrift art. 285	Stand.	775	706	974
Dwangakkoord art. 287 a	Stand.	-		
Moratorium art. 287 b	Stand.	17	11	18
Nazorg				
Nazorg	Stand.	240	212	271

* 'Begroot' - gemiddeld over 2016

'Realisatie' - actueel per 31-12

Kosten

Programma 2 (bedragen in €)

Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen	2016		2015
	Realisatie	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten	6.336.100	6.100.800	7.951.600
Baten	6.143.600	6.090.700	8.101.800
Saldo	-192.500	-10.100	150.200

Klachten en verzoeken tot heroverweging

Het aantal klachten over de dienstverlening van de bank laat in 2016 ten opzichte van voorgaande jaren een dalende tendens zien. De verzoeken tot heroverweging vertonen ook een daling ten opzichte van het aantal heroverwegingen in 2015.

Klachten en heroverwegingen (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016
Klachten	72	75	70	44	35
waarvan gegrond en gedeeltelijk gegrond	5	10	8	5	8
Heroverwegingen	163	150	86	64	42
Totaal	235	225	156	108	77

1.5 Verplichte paragrafen

1.5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen

In het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is bepaald dat organisaties hun weerstandsvermogen, het vermogen om risico's financieel op te vangen, in kaart moeten brengen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- Alle risico's die de bank loopt en waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het gaat hier over niet-kwantificeerbare risico's. Voor wel-kwantificeerbare risico's is de bank verplicht om voorzieningen te vormen.

De Stadsbank is een gemeenschappelijke regeling (GR), waarin de gemeenten uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor een eventueel nadelig saldo van de bank. Theoretisch kan gesteld worden dat de bank zonder eigen reserves kan functioneren. Praktisch en theoretisch zouden de nadelen daarvan de (vermeende) voordelen verre overtreffen. Het Algemeen Bestuur heeft dan ook vastgesteld dat het wenselijk is dat de bank over eigen reserves moet beschikken. Hiermee wordt voorkomen dat bij een andere uitkomst van kosten en/of opbrengsten in enig jaar, als gevolg van niet te voorziene ontwikkelingen, de aangesloten gemeenten aan een eventueel tekort moeten bijdragen.

Weerstandscapaciteit

Onder de weerstandscapaciteit wordt verstaan de aanwezige capaciteit aan middelen om financiële risico's, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten, op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Ze geeft aan in hoeverre onverwachte, substantiële, niet begrote kosten gedekt kunnen worden. Onderscheid kan worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Met het eerste wordt bedoeld het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat deze invloed hebben op de voortzetting van taken op het bestaande niveau. Met het tweede worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

Een positief saldo op de meerjarenbegroting behoort tot de structurele weerstandscapaciteit. Bij de Stadsbank is structurele weerstandscapaciteit niet aan de orde, omdat gestreefd wordt naar een meerjarige sluitende begroting.

Mogelijke onderdelen van de incidentele weerstandscapaciteit zijn:

- De Algemene Reserve
- Bestemmingsreserves
- De post Onvoorzien
- Stille reserves

Stadsbank Oost Nederland gebruikt de incidentele weerstandscapaciteit om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken. Mochten zich gedurende een jaar structurele tegenvallers voordoen, zonder dat daar meevallers tegenover staan, dan dekt de Stadsbank die incidenteel

af middels de incidentele weerstandscapaciteit. Vervolgens zal hiervoor bij de eerstvolgende begroting dekking gezocht worden.

Het eigen vermogen bestaat uit de Algemene Reserve en bestemmingsreserves. Voor de Stadsbank bestaat het belangrijkste deel van de weerstandscapaciteit uit de omvang van de Algemene Reserve. Op de bestemmingsreserves van de Stadsbank ligt een door het Algemeen Bestuur geaccordeerde bestemming. Bij het wegvallen van deze bestemming is sprake van vrij beschikbare bestemmingsreserves.

Weerstandscapaciteit per 31 december 2016 (bedragen in €)	
Reserves	Bedrag
Algemene reserve	1.062.600
Bestemmingsreserve	641.400
Totaal	1.704.000

Ten aanzien van stille reserves zou moeten worden gezien in hoeverre er sprake is van een overwaarde op de activa (actuele waarde > boekwaarde). Vervolgens moet worden nagegaan in hoeverre deze op korte termijn aangewend kunnen worden om tegenvallers op te vangen. De bereidheid tot het (extra) verhogen van de tarieven voor de dienstverlening van de bank zal uiteindelijk een politieke keuze zijn. Deze onderdelen van de weerstandscapaciteit zijn niet exact te becijferen. Bij de bepaling is het gebruikelijk om voorzichtigheid in acht te nemen.

Beleid

Het Algemeen Bestuur heeft op 26 november 2015 de nieuwe kaders voor het weerstandsvermogen en de risicobeheersing vastgesteld in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing Stadsbank Oost Nederland 2016 – 2019'. Deze kaders worden vanaf 2016 toegepast in het nieuwe dienstverleningsmodel. Met ingang van 2016 wordt periodiek een integrale risicoanalyse gemaakt, aan de hand waarvan wordt bepaald of het weerstandsvermogen in het nieuwe dienstverleningsmodel voldoende wordt geacht om deze risico's te kunnen afdekken.

Het doel van de integrale risicoanalyse is om de risico's die bij de Stadsbank kunnen optreden expliciet te maken, regelmatig te actualiseren, proactief en bewust met risico's om te gaan en de bijbehorende beheersmaatregelen af te wegen. Dit vormt de basis voor de jaarlijkse verantwoording van het risicomanagement naar het Algemeen Bestuur in de risicoparagraaf in de begroting en jaarrekening. De risicoparagraaf wordt zowel bij het jaarverslag als de primitieve begroting opgenomen en is een verplicht onderdeel.

Integrale risicoanalyse

In 2016 heeft de eerste integrale risicoanalyse plaatsgevonden volgens de nieuwe kaders voor het weerstandsvermogen en de risicobeheersing. Er is een risico-inventarisatie gemaakt, waarbij expliciet aandacht is gegeven aan de mogelijke oorzaken van de risico's. Deze oorzaken zijn onder meer te vinden op het politieke/bestuurlijke, organisatorische, juridische, technische, financiële, ruimtelijke of maatschappelijke vlak. Per risico is bepaald welke beheersmaatregelen van toepassing zijn. Daarbij is aangegeven in welke gevallen een claim op het weerstandsvermogen wordt gedaan om de risico's af te kunnen dekken.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Dat is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Door aandacht voor het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller bij de SON direct door de deelnemende gemeenten moet worden opgevangen. Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden binnen de weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio. Deze ratio wordt afgezet tegen een norm om een conclusie te kunnen trekken over het niveau van het weerstandsvermogen van de Stadsbank.

De ratio van het beschikbaar weerstandsvermogen ten opzichte van het benodigde weerstandsvermogen komt eind 2016 uit op 1,39. De ratio wordt hiermee gekwalificeerd als voldoende (tussen 1,0 en 1,4).

Frauderisico-analyse

Naast de integrale risicoanalyse is een interne werkgroep van de Stadsbank in 2016 gestart met de frauderisico-analyse. Hierbij is eerst een inventarisatie gemaakt van de frauderisico's, cq. ongewenste situaties, die zich organisatiebreed kunnen voordoen. Daarbij zijn de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Het gaat hierbij om risico's op de terreinen van de primaire processen, personeel, ICT-systemen en apparatuur, bedrijfsadministratie, contracten en leveringen, toegang tot gebouwen en terreinen, inboedel en voorraden.

De fraudepreventie zal in 2017 worden doorontwikkeld, waarbij aandacht voor de kans op en de omvang van mogelijke frauderisico's en de gewenste aanpak, mocht een risico zich voordoen. Ook zullen de controles in de processen worden geïntensiverd, waarbij gebruik wordt gemaakt van verdergaande automatisering van controles. Hiervoor zijn de benodigde modules inmiddels aangeschaft.

In een bankbrede bijeenkomst in 2016 is uitgebreid aandacht besteed aan het vergroten van de bewustwording rondom fraudepreventie bij de medewerkers binnen de organisatie, waarbij gedrag en cultuur nadrukkelijk aan de orde zijn gekomen. Deze aandacht voor communicatie over risicobewustwording, gedrag en motivatie van de medewerkers zal in 2017 worden voortgezet.

Aandachtspunten risico's

- Vanaf 2016 zouden mogelijk financiële risico's kunnen optreden, indien de Stadsbank voor een deel van haar activiteiten vennootschapsbelasting moet afdragen op de hiermee behaalde 'winst'. In samenwerking met de andere kredietbanken en onder begeleiding van externe fiscale adviseurs (Deloitte) is dit in 2016 nader onderzocht. Vervolgens is in afstemming met de Belastingdienst geconcludeerd dat de Stadsbank in de huidige situatie voor haar activiteiten per 1 januari 2016 is vrijgesteld van vennootschapsbelasting. De Belastingdienst heeft dit bevestigd in haar brief van 20 januari 2017. Hierin is tevens opgenomen dat vennootschapsbelastingplicht wel aan de orde kan komen, indien in de toekomst positieve saldi in de jaarrekening ontstaan. De Stadsbank zal dit in voorkomende gevallen moeten melden aan de Belastingdienst.
- In het kader van de wijzigingen in de Wet Bescherming Persoonsgegevens heeft de Stadsbank reeds de nodige maatregelen genomen om cybercriminaliteit en datalekken te voorkomen. In de komende periode vindt de migratie van de ICT-omgeving plaats, waarbij het technisch beheer en de infrastructuur bij een nieuwe leverancier wordt ondergebracht. Voor de begeleiding van de migratie is externe expertise ingehuurd. Met de nieuwe leveranciers worden in de overeenkomsten afspraken gemaakt over het beschermen van data en gegevens tegen cybercriminaliteit en datalekken. Daarbij worden ook de dragers van persoons- en bedrijfsgegevens beschermd tegen datalekken (denk aan mobiele telefoons en laptops). Bovendien zijn en worden de medewerkers van de Stadsbank bewust gemaakt van de risico's die kunnen optreden bij het onzorgvuldig omgaan met persoons- en bedrijfsgegevens en de gevolgen die dit met zich meebrengt. In een bankbrede bijeenkomst in 2016 is al specifiek aandacht geschonken aan fraudepreventie en datalekken. Aan de hand van de migratie van de ICT-omgeving zal een plan van aanpak voor informatiebeveiliging worden opgesteld, waarin naast preventie ook aandacht wordt geschonken aan gevolgmaatregelen bij het optreden van datalekken.
- Voor het gebruikte softwarepakket Allegro is een excrow-overeenkomst afgesloten bij NCC Group, waar de broncodes zijn ondergebracht. Een mogelijk faillissement van de leverancier houdt dus in dat naar vervanging moet worden gezocht.

- Indien de Stadsbank aansprakelijk wordt gesteld voor schadegevallen voortvloeiende uit de beroepsbeoefening, kan het zijn dat deze niet vallen onder de huidige beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Voor deze schadevergoedingen en eventuele proceskosten is dan geen dekking.
- Indien de Stadsbank aansprakelijk wordt gesteld voor schadegevallen kan het zijn dat deze niet vallen onder de algemene WA-verzekering van de bank. Voor deze schadevergoedingen is dan geen dekking aanwezig. Dit geldt ook voor eventuele proceskosten.
- De kosten van een WIA-uitkering kunnen verhaald worden op de veroorzaker van de arbeidsongeschiktheid. De bank heeft hiervoor geen speciale verzekering afgesloten.

Bestemmingsreserves

De bank kent een aantal bestemmingsreserves waaraan door het bestuur een bepaalde bestemming is gegeven. Het gehele bedrag van de bestemmingsreserves ultimo het jaar dient opgebouwd te zijn met bestuursbesluiten van het Algemeen Bestuur dan wel opgenomen te zijn in het voorliggende voorstel tot resultaatbestemming. De stand van de bestemmingsreserves per ultimo 2016 bedraagt €641.400.

Voorzieningen

De bank heeft een aantal voorzieningen opgenomen. Voorzieningen worden opgenomen als er sprake is van een te kwantificeren financiële verplichting of financieel risico. Daarnaast kunnen tot voorzieningen ook gerekend worden de van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. De stand van de voorzieningen bedraagt per 31 december 2016 €306.800.

Financiële kengetallen

In het gewijzigde artikel 11 van het BBV zijn er onder het tweede lid nog twee onderdelen toegevoegd: kengetallen en beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

De financiële kengetallen zijn een uniforme set van gegevens die een betere inzicht geven in de financiële posities van de gemeenten en provincies, en daarmee ook informatie over de weer- en wendbaarheid van hun begrotingen. De volgende vijf kengetallen worden in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing opgenomen:

- Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Grondexploitatie
- Structurele exploitatieruimte
- Belastingcapaciteit

De eerste twee kengetallen zijn in dit jaarverslag gepresenteerd. De overige kengetallen zijn niet van toepassing voor de Stadsbank, als gemeenschappelijke regeling voor schuldhelpverlening. De berekening van de kengetallen is conform de ministeriële richtlijnen voor de wijze waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in de begroting en het jaarverslag van provincies en gemeenten (Stcrt. 2015, 20619).

De netto schuldquote is gestegen. De belangrijkste oorzaak van de stijging is de toename van de reserveringen van cliëntengelden.

Kengetallen	2015	begroting 2016	2016
<i>Netto schuldquote</i>	- 1%	5%	5%
<i>Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen</i>	44%	57%	57%
<i>Solvabiliteitsratio</i>	10%	8%	8%

1.5.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Eén van de basiselementen voor de financiële positie van de bank zijn de kapitaalgoederen en de onderhoudsstaat. Tot de kapitaalgoederen worden gerekend de gebouwen en de terreinen die in eigendom van de bank zijn.

Het onderhoudsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. De kosten kunnen worden gedekt uit de Voorziening Onderhoud gebouwen en installaties.

Ook zijn voor de komende jaren een aantal vervangingsinvesteringen in beeld gebracht. Deze zullen jaarlijks worden opgenomen in de Meerjarenbegroting.

Bij de geplande onderhoudswerkzaamheden en investeringen is en wordt geanticipeerd op de ontwikkelingen met betrekking tot het afstoten van het gebouw in Hengelo.

1.5.3 Financiering

Treasurybeleid

In 2016 zijn circa 382.700 girale betalingen ontvangen voor een totaal bedrag van bijna € 140,9 miljoen. Door middel van ongeveer 973.900 uitgaande betalingen is circa €136,9 miljoen aan betalingen verricht.

De verplichting tot schatkistbankieren geldt alleen voor de overtollige middelen van de bank. In de onderstaande tabel worden per kwartaal de buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen en de ruimte onder het drempelbedrag weergegeven.

<i>Verslagjaar 2016 (bedragen x € 1000)</i>				
Drempelbedrag	250	250	250	250
	<i>Kwartaal 1</i>	<i>Kwartaal 2</i>	<i>Kwartaal 3</i>	<i>Kwartaal 4</i>
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	201	219	217	206
Ruimte onder het drempelbedrag	49	31	33	44
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

De overtollige middelen van klanten zijn in een deposito gezet met een rente typische looptijd van 3 maanden, dan wel op rekening-courant gehouden. Het bedrag dat gemiddeld in deposito is aangehouden, bedroeg in 2016 €8 miljoen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet voor het jaar 2016 is op basis van de werkelijke cijfers vastgesteld op €795.000. Dit betreft het berekende bedrag conform Modelstaat A over het 4^e kwartaal van 2016. Er is sprake van een gemiddeld overschot aan vlottende middelen van €1,2 miljoen.

Renterisiconorm

Het renterisico wordt getoetst op de renterisiconorm. Voor het berekenen van het renterisico wordt gebruik gemaakt van de Modelstaat B zoals die in de regeling Fido is vastgesteld. Op basis van de modelstaat B is het renterisico van de bank in het begrotingsjaar ruim onder de renterisiconorm.

1.5.4 Verbonden partijen

Stadsbank Oost Nederland heeft geen verbonden partijen, maar is wel verbonden partij van de aangesloten gemeenten.

1.5.5 Bedrijfsvoering

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de beleidsmatige, toekomstgerichte aspecten van de bedrijfsvoering.

a. Kostenbewustzijn

Door werkprocessen te digitaliseren slaagt de Stadsbank erin de kwaliteit van de dienstverlening te optimaliseren, waarbij het personeel efficiënter kan worden ingezet. De klanten worden gestimuleerd zoveel mogelijk gebruik te maken van de portal 'Mijn Stadsbank'.

Door effectieve inkoop worden de materiële kosten teruggedrongen. Hierbij wordt in voorkomende gevallen gebruik gemaakt van externe expertise en de mogelijkheden bij de deelnemende gemeenten.

b. Investeringsbeleid

De Stadsbank zet in op duurzame investeringen, gericht op innovatie en verdergaande digitalisering van processen.

c. Organisatiestructuur

De organisatie van de Stadsbank is in het nieuwe dienstverleningsmodel integraal rondom de klant georganiseerd. Er zijn integrale klantteams met klantmanagers gevormd, waarin de verschillende disciplines van de dienstverlening zijn gebundeld. Meerdere klantteams vormen samen een gebiedsteam, die per regio zijn ingedeeld. De gebiedsteams worden ondersteund door een administratieve backoffice en een beleidsadvies eenheid.

d. Administratieve organisatie en interne controle

In 2016 zijn de (werk)processen ingericht op basis van het nieuwe dienstverleningsmodel en is het handboek Administratieve Organisatie herschreven. De interne controle zal worden geïntensiveerd, waarbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheden van automatisering van zowel processen als controles.

e. Informatie en automatisering

De Stadsbank is bezig met een migratietraject inzake de hosting van de ICT waarbij geen gebruik meer gemaakt gaat worden van de diensten van IT Enschede maar van een private marktpartij. Dit zal begin 2017 worden afgerond.

Het jaar 2016 stond in het teken van de optimale inzet van de belangrijkste applicaties Allegro en Decos Join en de realisatie van meer automatische en minder handmatige handelingen en koppelingen. Ook zijn de functionaliteiten van de portal "Mijn Stadsbank" uitgebreid en zijn de nieuwe website en intranet geoptimaliseerd. Verder is een aanvang gemaakt met de inzet van social media bij de dienstverlening.

f. (Management)informatie voorziening

In 2016 zijn tweemaandelijks managementrapportages opgesteld, waarbij in één oogopslag de ontwikkeling van de belangrijkste stuurindicatoren is weergegeven, met daarachter toelichtende overzichten. Ook heeft een verdere digitalisering van de informatievoorziening plaatsgevonden door middel van een dashboard dat de papieren informatie gaat vervangen. Om efficiënt te kunnen sturen en monitoren wordt dit dashboard inmiddels ook op grote

informatieschermen binnen de teams getoond. De managementinformatie en inrichting van het dashboard worden in 2017 verder doorontwikkeld, waarbij wordt aangesloten op de stuurindicatoren van het nieuwe dienstverleningsmodel.

g. Marktkansen en –bedreigingen

De invoering van het nieuwe dienstverleningsmodel en bekostigingsmodel vanaf 2016 biedt kansen om optimaal aan te sluiten op nieuwe ontwikkelingen in de schuldhulpverlening en het sociaal domein. Door middel van de gevormde gebiedsteams en klantteams wordt klantvriendelijker en waar mogelijk op locatie dichtbij de klant gewerkt, in samenwerking met maatschappelijke partners en vrijwilligers. Door deze korte lijnen kunnen bovendien effectiever verbindingen worden gelegd met andere beleidsterreinen.

Met ingang van 2016 zouden financiële risico's kunnen optreden, als de Stadsbank voor een deel van haar activiteiten Vennootschapsbelasting moet afdragen op de hiermee behaalde winst. De Belastingdienst heeft in haar brief van 20 januari 2017 bevestigd dat de Stadsbank in de huidige situatie voor haar activiteiten per 1 januari 2016 is vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

h. Risicomanagement

De Stadsbank heeft het toekomstige profiel voor het risicomanagement afgestemd op het nieuwe dienstverleningsmodel. Het Algemeen Bestuur heeft op 26 november 2015 de nieuwe kaders voor het weerstandsvermogen en de risicobeheersing vastgesteld in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing Stadsbank Oost Nederland 2016 – 2019'. Deze kaders worden in het nieuwe model toegepast, waarbij organisatiebreed periodiek een risicoanalyse en frauderisico-analyse plaatsvindt. Ook wordt specifiek aandacht geschonken aan de cultuuraspecten en de bewustwording bij het personeel.

Jaarrekening 2016

2.1 Balans per 31 december 2016

Activa (bedragen in €)	31 december 2016	31 december 2015
Vaste activa		
Materiële vaste activa	2.490.100	2.293.600
Investerings met een economisch nut		
Overige investeringen met een economisch nut	2.490.100	2.293.600
Financiële vast activa	5.002.600	4.365.300
Overige langlopende leningen	5.002.600	4.365.300
Totale vaste activa	7.492.700	6.658.900
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	998.900	1.364.900
Vorderingen op openbare lichamen	795.000	716.000
Rekening-courantverhouding met het Rijk	203.900	648.900
Liquide middelen	11.934.600	11.604.200
Kassaldi	-	-
Banksaldi	11.934.600	11.604.200
Overlopende activa	66.900	163.600
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	66.900	163.600
Totaal vlottende activa	13.000.400	13.132.700
Totaal activa	20.493.100	19.791.600
Passiva (bedragen in €)	31 december 2016	31 december 2015
Vaste passiva		
Eigen vermogen	1.698.300	1.890.900
Algemene reserve	1.062.600	1.043.800
Bestemmingsreserve	641.400	828.300
Gerealiseerde resultaat	-5.700	18.800
Voorzieningen	306.800	510.300
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	253.900	470.200
Equalisatievoorzieningen	52.900	40.100
Vaste schulden met rentetypische looptijd > 1 jaar	3.102.700	3.237.500
Onderhandse lening van binnenlandse banken en overige fin. inst.	1.671.000	1.805.800
Door derden belegde gelden	1.431.700	1.431.700
Totaal vaste passiva	5.107.800	5.638.700
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar	14.891.600	13.670.700
Overige schulden	14.891.600	13.670.700
Overlopende passiva	493.700	482.200
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	493.700	482.200
Totaal vlottende passiva	15.385.300	14.152.900
Totaal passiva	20.493.100	19.791.600

2.2 Overzicht van de Baten en Lasten in de Jaarrekening 2016

Overzicht baten en lasten (bedragen in €)				
	Realisatie 2016	Begroting na wijziging 2016	Verschil	Primaire begroting 2016
I Algemeen bestuur				
<i>Lasten</i>	3.518.700	3.603.300	-84.600	3.639.800
<i>Baten</i>	3.518.700	3.603.300	-84.600	3.639.800
<i>Saldo</i>	-	-	-	-
II Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen				
<i>Lasten</i>	6.336.100	6.100.800	235.300	6.075.800
<i>Baten</i>	6.143.600	6.090.700	52.900	6.061.800
<i>Saldo</i>	-192.500	-10.100	-182.400	-14.000
Subtotaal programma's				
<i>Lasten</i>	9.854.800	9.704.100	150.700	9.715.600
<i>Baten</i>	9.662.300	9.694.000	-31.700	9.701.600
<i>Gerealiseerd saldo van baten en lasten</i>	-192.500	-10.100	-182.400	-14.000
Toevoeging/onttrekking aan reserves				
<i>Algemeen bestuur</i>	186.800	10.100	176.700	14.000
<i>Subtotaal mutaties reserves</i>	186.800	10.100	176.700	14.000
<i>Gerealiseerd resultaat</i>	-5.700	-	-5.700	-

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Onderstaande grondslagen, waarop de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling is gebaseerd, zijn bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording (BBV) provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders vermeld is, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten-gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

2.3.1 Activa

Materiële vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de verkrijgingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. Bij de waardering van de materiële vaste activa wordt rekening gehouden met een vermindering van hun waarde indien deze naar verwachting duurzaam is. De materiële vaste activa van Stadsbank Oost Nederland betreffen uitsluitend investeringen met een economisch nut.

Afschrijving vindt plaats op basis van de historische aanschafprijs volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het actief. De afschrijvingstermijnen volgens de lineaire methode staan weergegeven in de volgende tabel:

Afschrijvingstermijnen	
Aantal jaar	Omschrijving
30 jaar	Nieuwbouw en aankoop bedrijfsgebouwen, onder handhaving van de bestaande afschrijvingstermijnen van reeds aanwezige bedrijfsgebouwen;
25 jaar	Renovatie, restauratie en verbouw bedrijfsgebouwen, brandkasten;
15 jaar	Technische installaties in bedrijfsgebouwen;
10 jaar	Kantoormeubilair;
5 jaar	Software, telefooninstallaties en veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen;
3 jaar	Mobiele apparatuur

De investeringen worden bij in gebruik name geactiveerd waarbij de lineaire afschrijvingsmethodiek wordt toegepast. Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan €1.000 worden niet geactiveerd. Meerdere investeringen in dezelfde soort activa gedurende het boekjaar met een gezamenlijke waarde van €1.000 of hoger worden wel geactiveerd.

Financiële vaste activa

De leningen aan cliënten alsmede overige vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. De waardering vindt plaats op het zogenaamde 'uitstaand saldo leningen' verminderd met de vertragingsrente.

De leningen zijn verminderd met de voorziening risico leningen.

Uitzettingen en overlopende activa

De uitzettingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen.

2.3.2 Passiva

Eigen vermogen

Algemene reserve

De Algemene reserve dient als algehele buffer en weerstandsvermogen om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen. Het Algemeen bestuur heeft besloten dat de verhouding tussen het benodigde en beschikbare weerstandsvermogen moet liggen tussen 1,0 en 1,4. Daarmee kwalificeert deze ratio als 'voldoende'.

Bestemmingsreserves

Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door het bestuur een bepaalde bestemming is gegeven. Het gehele bedrag van de bestemmingsreserves ultimo het jaar dient opgebouwd te zijn met bestuursbesluiten van het Algemeen Bestuur, dan wel opgenomen te zijn in het voorliggende voorstel tot resultaatbestemming.

Gerealiseerd resultaat

Het gerealiseerde resultaat is het resterende resultaat na reeds bestemde mutaties in de reserves. Het gerealiseerde resultaat wordt toegevoegd aan de reserve dan wel aan de gemeenten gerestitueerd, naar rato van de omvang van de declaratie.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorziening risico leningen

Voor de vorderingen wordt een voorziening wegens oninbaarheid gevormd op basis van een beoordeling op inbaarheid van de openstaande vorderingen ouder dan drie maanden.

Voorziening verplichtingen voormalig personeel

De voorziening is ingesteld om de verplichtingen van voormalig personeel op te vangen, waarvoor de Stadsbank risicodrager is. De voorziening is berekend op basis van de verplichtingen die nog op de balansdatum bestaan.

Voorziening onderhoud

De onderhoudsregalisatievoorziening stoelt op het Onderhoudsbeheerplan 2016-2025 van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Voorziening Individueel Loopbaan Budget - ILB

Het ILB is bedoeld om de inzetbaarheid en mobiliteit van de medewerkers te vergroten. Per jaar kunnen medewerkers de bestemming van hun budget bepalen. Per ultimo 2016 wordt deze voorziening opgeheven.

Vaste schulden

De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de reeds gedane aflossingen. Vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

2.4 Toelichting op de Balans

2.4.1 Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa

Het verloop van deze post in 2016 is als volgt:

Materiële vaste activa (bedragen in €)				
	Bedrijfs- gebouwen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële vaste activa	Totaal
Boekwaarde per 1-1-2016	1.664.300	239.500	389.800	2.293.600
Investeringsen	35.400	18.600	418.500	472.500
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen	-120.100	-22.600	-133.300	-276.000
Boekwaarde per 31-12-2016	1.579.600	235.500	675.000	2.490.100

De investeringen in het verslagjaar betroffen:

<i>Investerings (bedragen in €)</i>	
Bedrijfsgebouwen	
- verbouwing ruimten nieuwe dienstverlening	35.400
Machines, apparaten en installaties	
- vervanging/vernieuwing apparaten en installaties	18.600
Overige materiële vaste activa	
- mobiele apparatuur	63.600
- inventaris	20.400
- migratie ICT infrastructuur	190.300
- software- en systeemontwikkeling	144.200

De investeringen in migratie ICT infrastructuur houden verband met de beëindiging van de ICT dienstverlening door de gemeente Enschede en de overgang naar een andere dienstverlener. De investeringen in software- en systeemontwikkeling hangen samen met de verdere digitalisering van de werkprocessen.

Financiële vaste activa

<i>Overige langlopende leningen (bedragen in €)</i>		
	2016	2015
Leningen	5.002.600	4.365.300
Totaal	5.002.600	4.365.300

Verloop overige langlopende leningen 2016:

<i>Overige langlopende leningen (bedragen in €)</i>		
	2016	2015
Saldo per 1 januari	4.560.300	4.192.800
Verstrekte leningen	2.941.500	2.512.000
Aflossingen	-2.238.600	-2.072.000
Afwaardingen	-66.900	-72.500
Saldo per 31 december	5.196.300	4.560.300
Voorzieningen risico leningen	-193.700	-195.000
Totaal	5.002.600	4.365.300

Deze leningen hebben een langlopend karakter met een gemiddelde looptijd van 40 maanden.

Het uitstaande saldo van de leningen ad €5,2 miljoen bestaat voor een bedrag van €1,7 miljoen uit gemeentelijke borgstellingen. In 2016 werden geldleningen afgeboekt tot een bedrag van €66.900 (2015: €72.500).

De achterstand 'te betalen termijnen' (€371.300) ten opzichte van het totale uitstaande saldo leningen bedraagt ultimo 2016 7,2% ten opzichte van ultimo 2015 9,0%.

In 2016 is voor een bedrag van €2.941.500 aan leningen verstrekt tegen €2.512.000 in 2015, een stijging van 17,1% (2015 ten opzichte van 2014: 16,8%). De stijging houdt o.a. verband met de toestroom van nieuwkomers die primair behoefte hebben aan een woning en het inrichten daarvan.

De waardering van de leningen is voor een bedrag van €193.700 verlaagd met de voorziening risico leningen. De voorziening risico leningen dient om eventuele verliezen op versterkte

kredieten op te vangen met name wegens oninbaarheid en overlijden van cliënten gedurende de looptijd van de leningen.

Flottende activa

Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan één jaar

Uitzettingen met een rente-typische looptijd < 1 jaar (bedragen in €)		
	2016	2015
Vorderingen op openbare lichamen	795.000	716.000
Rekening-courantverhouding met het Rijk	203.900	648.900
Totaal	998.900	1.364.900

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit de per 31 december 2016 uitstaande vorderingen van de aan de deelnemende gemeenten doorberekende activiteiten. Per ultimo januari 2017 moet hiervan nog €14.000 worden afgewikkeld.

Rekening-courantverhouding met het Rijk

De overtollige middelen van de Stadsbank kunnen uitsluitend aangehouden worden in de schatkist. Derden gelden zijn echter uitgezonderd van het verplichte schatkistbankieren.

Liquide middelen

Liquide middelen (bedragen in €)		
	2016	2015
Kassaldi	-	-
Banksaldi	11.934.600	11.604.200
Totaal	11.934.600	11.604.200

In de totale banksaldi bedraagt het banksaldo van Stadsbank €162.300. Het drempelbedrag voor het voor het buiten 's Rijks schatkist aanhouden van liquide middelen bedraagt €250.000. De rest banksaldi van €11.772.300 betreffen gelden van klanten en hoeven daarom niet in 's Rijks schatkist aangehouden te worden. Deze zijn in een deposito met een rente typische looptijd van 3 maanden gezet, dan wel op rekening-courant gehouden. Het bedrag dat gemiddeld in deposito is aangehouden, bedroeg in 2016 €8 miljoen.

De bankgelden van de klanten zijn te allen tijde toegankelijk en beschikbaar voor de activiteiten van de klanten.

Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen:

Overlopende activa (bedragen in €)

	2016	2015
Depotbedrag porti	11.300	11.300
Kruisposten bank	8.000	6.100
Fietsproject	23.400	19.300
Vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen	24.200	126.900
Overige	-	-
Totaal	66.900	163.600

Vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen

Deze post bestaat uit nog te ontvangen bedragen ter hoogte van €18.200 en vooruitbetaalde bedragen van €6.000. Van de vooruitbetaalde en nog te ontvangen bedragen stond per ultimo januari 2017 nog €6.200 open.

2.4.2 Passiva

Vaste activa

Eigen vermogen

Eigen vermogen (bedragen in €)

	2016	2015
Algemene Reserve	1.062.600	1.043.800
Bestemmingsreserve	641.400	828.300
Saldo van de rekening	-5.700	18.800
Totaal	1.698.300	1.890.900

Gerealiseerde resultaat 2016

Het gerealiseerde resultaat van 2016 bedraagt minus €5.700. Aan het Algemeen Bestuur wordt voorgesteld om het nadelige jaarrekeningsaldo van €5.700 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

Het verloop in 2016 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

Eigen vermogen (bedragen in €)

	Boekwaarde 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2016
Algemene reserves					
Algemene reserve	1.043.800	-	-	18.800	1.062.600
Subtotaal	1.043.800	-	-	18.800	1.062.600
Bestemmingsreserves					
Borgfonds saneringskredieten	102.500	-	-19.500		83.000
Vakantiegeld	146.000	-	-146.000		-
Personeel	65.500	-	-		65.500
ICT	203.500	-	-20.000		183.500
Inventaris	191.900	-	-1.400		190.500
Frictiekosten Organisatie	118.900	-	-		118.900
Subtotaal	828.300	-	-186.900	-	641.400
Totaal reserves	1.872.100	-	-186.900	18.800	1.704.000

Algemene reserve

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 is het resultaat van €18.800 toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Bestemmingsreserves

- Borgfonds saneringskredieten

Dit fonds is bestemd ter borging van de saneringskredieten die de bank verstrekt in het kader van de minnelijke schuldregeling. Hierdoor hoeven de individuele gemeenten niet langer borg te staan voor de saneringskredieten die worden verstrekt aan de inwoners van de desbetreffende gemeenten. De onttrekking is ter dekking van een aantal afgeschreven oninbare saneringskredieten.

- Vakantiegeld

Conform de BBV-richtlijnen en in het kader van de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) wordt het gehele bedrag van €146.000 aan de bestemmingsreserve onttrokken en zal deze reserve worden opgeheven. Vanaf 2017 heeft het personeel in het kader van het IKB keuzevrijheid bij de uitrui en uitbetaling van het vakantiegeld. Reservering van het vakantiegeld is dan niet meer aan de orde, omdat uiterlijk in de maand december het resterende bedrag voor dat jaar wordt uitbetaald. Het opgebouwde vakantiegeld in de laatste 7 maanden van 2016 wordt nog eenmalig in mei 2017 uitbetaald. De onttrekking uit deze reserve is hiervoor bestemd en wordt opgenomen als kortlopende schuld.

- Personeel

Dit is de reserve voor het uitvoeren van medewerkers motiverende maatregelen.

- ICT

Deze bestemmingsreserve dient onder andere voor de aanschaf van updates van de bestaande software en het actueel houden van de bestaande hardware.

- Frictiekosten Organisatie

De in 2011 ingestelde reserve Frictiekosten Organisatie betreft de noodzakelijke buffer om te kunnen voldoen aan de eventuele verplichtingen, die kunnen voortvloeien uit de in 2012 in gang gezette reductiemaatregelen. Het Algemeen bestuur heeft bij de vaststelling van de jaarrekening 2013 besloten om het batige saldo 2013 te benutten voor de frictiekosten in het nieuwe dienstverleningsmodel van de bank.

- Inventaris

De bestemmingsreserve Inventaris is bedoeld om het afgeschreven en verouderde meubilair en de inventaris van de bank te vervangen.

Voorzieningen

Voorzieningen (bedragen in €)		
	2016	2015
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's		
Voorziening verplichtingen voormalig personeel	253.900	466.000
Voorziening ILB	-	4.200
Egalisatievoorzieningen		
Voorziening groot onderhoud	52.900	40.100
Totaal voorzieningen	306.800	510.300

Het verloop in 2016 wordt in onderstaand overzicht per voorziening weergegeven:

<i>Voorzieningen (bedragen in €)</i>					
	Boekwaarde 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2016
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Voormalig personeel	466.000	-	-212.100	-	253.900
ILB	4.200	-	-4.200	-	-
Egalisatievoorzieningen					
Groot onderhoud	40.100	24.400	-11.600	-	52.900
Totaal voorzieningen	510.300	24.400	-227.900	-	306.800

- Verplichtingen voormalig personeel

De bank is eigen risicodragers van verplichtingen voor voormalig personeel. De stand van de voorziening per balansdatum betreft de resterende verplichtingen.

- Individueel Loopbaanbudget (ILB)

Op basis van de 'Cao-Gemeenten 2011-2012' hebben ambtenaren over de periode 2013- 2016 recht op een Individueel Loopbaanbudget (ILB) van €500 per jaar.

Het resterende saldo is in 2016 ingezet voor de uitgestelde cursussen waarna de voorziening wordt opgeheven.

- Onderhoud

De voorziening is ingesteld om te kunnen voldoen aan de financiële verplichtingen die voortvloeien uit het door het Algemeen Bestuur op 7 juni 2012 vastgestelde Onderhoudsbeheersplan, dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Op basis van het bijgestelde Onderhoudsbeheersplan is de jaarlijkse dotatie op €24.400 vastgesteld.

Vaste schulden

<i>Vaste schulden (bedragen in €)</i>		
	2016	2015
Onderhandse leningen van:		
<i>Binnenlandse banken en overige fin. instellingen</i>	1.671.000	1.805.800
Door derden belegde gelden	1.431.700	1.431.700
Totaal	3.102.700	3.237.500

Onderhandse leningen

Het verloop van de onderhandse geldleningen is als volgt:

<i>Onderhandse leningen (bedragen in €)</i>						
	Rente %	Saldo per 1-1-2016	Nieuwe leningen	Aflossingen	Saldo per 31-12-2016	Rentelast begrotingsjaar
BNG 89.025	4.95%	139.600		17.400	122.200	6.800
BNG 90.127	5.30%	408.200		45.400	362.800	20.500
BNG 97.395	5.19%	950.000		50.000	900.000	47.500
BNG 97.396	5.13%	308.000		22.000	286.000	15.000
Totaal		1.805.800	-	134.800	1.671.000	89.800

Bovengenoemde leningen zijn afgesloten in 1998, 1999 en twee in 2004. Drie leningen hebben een looptijd van 25 jaar en één van 30 jaar.

De aflossingsverplichting voor het begrotingsjaar 2017 zal eveneens €134.800 zijn.

Door derden belegde gelden

De door derden belegde gelden betreffen de inleggelden die gestort zijn door de gemeenten die zijn aangesloten bij de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland. De bepaling van het inleggeld geschiedt naar rato van het aantal inwoners en wordt eens in de drie jaar herzien. 1 januari 2015 is de laatste peildatum waarop de inleggelden opnieuw zijn berekend. Er wordt geen rentevergoeding berekend.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (bedragen in €)		
	2016	2015
Overige schulden		
<i>Persoonlijke rekeningen saldo's (PRS)</i>	3.376.900	3.289.500
<i>Reserveringen activiteiten</i>	9.515.700	8.419.600
<i>Overige schulden</i>	1.999.000	1.961.600
Totaal	14.891.600	13.670.700

Persoonlijke Rekeningen Saldo's (PRS)

Hierop worden in principe alle cliënttegoeden verzameld die worden uitbetaald aan de cliënt en/of bestemd zijn voor toerekening aan activiteiten, zoals leningen, budgetbeheerrekeningen, saneringen, schuldbemiddeling enz. Vanuit deze activiteiten vindt dan doorbetaling plaats naar derden of naar de cliënt zelf.

Het totale saldo van de betreffende rekeningen bedroeg ultimo 2016 €3.376.900.

Reserveringen activiteiten

In overleg met de cliënt wordt overgegaan tot reserveringen voor toekomstige uitgaven. Deze post is in de balans opgenomen onder Reserveringen activiteiten. Per ultimo 2016 bedraagt deze reservering €9.515.700.

De reservering voor activiteiten is toegenomen ten opzichte van 2015 als gevolg van de toename van het aantal klanten, met name onder beschermingsbewind.

Overige schulden

Overige schulden (bedragen in €)		
	2016	2015
Door te betalen bemiddelingen	1.077.600	986.400
Salarissen, sociale lasten en loonheffing	436.500	288.300
Crediteuren	482.000	683.800
Overig	2.900	3.100
Totaal	1.999.000	1.961.600

De post *Door te betalen bemiddeling* betreft bedragen die per 31 december 2016 zijn bestemd voor doorbetaling aan schuldeisers van de activiteit 'schuldbemiddeling'.

De post *Salarissen, sociale lasten en loonheffing* bevat nog te betalen sociale lasten en loonheffingen over de maand december 2016.

Het saldo *Crediteuren* is inmiddels afgewikkeld.

Overlopende passiva

Overlopende passiva (bedragen in €)		
	2016	2015
Overlopende passiva		
<i>Rente onderhandse leningen</i>	55.000	59.000
<i>Nog te betalen bedragen</i>	438.700	423.200
Totaal	493.700	482.200

Nog te betalen bedragen

Deze post bestaat met name uit nog te betalen afrekening bestaanskosten, nog te betalen kosten voor de jaarrekeningcontrole en af te dragen Btw. Van de nog te betalen bedragen moet per ultimo januari 2017 nog ca. €258.000 worden afgewikkeld.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Stadsbank Oost Nederland heeft een aantal significante financiële verplichtingen, waaraan de organisatie de komende jaren is verbonden.

Met KPN Telecom is een 2-jarige overeenkomst afgesloten over de levering van vaste telefonie en het klantencontactcentrum met een looptijd tot 20 oktober 2018. De totale kosten bedragen maximaal €175.521.

Ook is met KPN Telecom een 2-jarige overeenkomst afgesloten over de levering van mobiele telefonie voor een totaal bedrag van €51.756.

Met RICOH is per mei 2016 een huur-/serviceovereenkomst afgesloten met betrekking tot de afname van kopieer- en printapparatuur, voor een geschat bedrag van €138.756 per jaar. De looptijd van het contract is tot en met februari 2023.

De Stadsbank heeft in 2016 een overeenkomst met Volkswagen PON afgesloten over de operational lease van 6 auto's, waarvan 2 elektrisch aangedreven en 4 op gas. Het gaat hierbij om een geschat totaal leasebedrag van €25.179 per jaar gedurende 5 jaar.

Met Innovadis is een 3-jarig contract overeengekomen over de ontwikkeling en gebruik van een mobiele applicatie voor de schulddienstverlening met een looptijd van 2017-2019. De jaarlijkse kosten bedragen €11.000.

TWS-groep levert vanaf 2017 de LAN-infrastructuur voor een periode van 4 jaar. De maandelijkse kosten bedragen €2.551.

De genoemde bedragen zijn exclusief btw.

Bij aflopende contracten en het sluiten van nieuwe overeenkomsten wordt nagegaan of aanbesteding aan de orde moet zijn. Daarbij is en wordt getoetst aan het uitgangspunt van maatschappelijk ondernemen en de andere voordelen die te behalen zijn bij het investeren

binnen de lokale overheid. Ook wordt hierbij in overweging genomen of koppelingen met bestaande systemen ingrijpende wijzigingen vragen en extra kosten met zich meebrengen.

2.5 Toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening

Analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de programmarekening (cf. art 28 BBV)

2.5.1 Algemeen Bestuur

Algemeen bestuur (bedragen in €)				
	Realisatie	Begroting na wijziging	Afwijking	Primaire begroting
Lasten	3.518.700	3.603.300	-84.600	3.639.800
Baten	3.518.700	3.603.300	-84.600	3.639.800
Totaal	-	-	-	-

Het programma *Algemeen Bestuur* vertoont per ultimo boekjaar een saldo van €0. In de begroting wordt rekening gehouden met het volledig doorberekenen van het saldo van de bestaanskosten aan de deelnemende gemeenten, dit op basis van de huidige vastgestelde financieringsstructuur. Om die reden is er bij elke begroting (wijziging) sprake van een budgettair neutraal effect.

De totale lasten van dit programma bepalen de hoogte van de bestaanskosten. Deze worden berekend door van de totale lasten de te ontvangen rente, de huuropbrengsten en een aantal incidentele opbrengsten af te trekken. Eventuele verschillen tussen de in rekening gebrachte voorschotten voor de bestaanskosten conform de begroting en de werkelijke bestaanskosten zijn in de balans onder *Nog te betalen / Nog te ontvangen bedragen* gebracht.

Begrotingsrechtmatigheid

Het programma *Algemeen bestuur* vertoont op de lastenkant geen begrotingsoverschrijding. Het Algemeen Bestuur hoeft in dit geval door middel van het vaststellen van deze jaarrekening geen kostenoverschrijding te autoriseren.

Lasten

De lasten van het *Algemeen Bestuur* vallen €84.600 lager uit dan voorzien. Er is sprake van lagere kosten voor huisvesting, bureaunkosten, rente en afschrijvingen.

Baten

De baten betreffen de bijdragen in de bestaanskosten van de deelnemende gemeenten (€3.513.703) en overige ontvangsten.

Bezoldiging in het kader van de WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (Hierna: WNT) stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De algemene bezoldigingsnorm van de WNT bedraagt na indexering voor 2016: €179.000.

Beloning reguliere topfunctionarissen

Beloning reguliere topfunctionarissen		2015	2016
Functie	Directeur	Directeur	
Naam	C.H.A.A. Luttikhuis	C.H.A.A. Luttikhuis	
Omvang dienstverband	1 fte	1 fte	
Beloning (€)	105.383	107.685	
Belastbare kostenvergoedingen (€)	1.160	1.772	
Voorzieningen betaalbaar op termijn (€)	14.798	14.401	
Beëindigingsuitkering	-	-	
Jaar beëindiging			
Motivering	Geen normoverschrijding	Geen normoverschrijding	

Functie	Directeur	Directeur	
Naam	A. de Jong	A. de Jong	
Omvang dienstverband			
Inkomensschade 1-1-2014 tot 1-8-2016 (€)		74.476	
Overige beloning (€)		15.926	
Belastbare kostenvergoedingen (€)		-	
Voorzieningen betaalbaar op termijn (€)		37.689	
Beëindigingsuitkering	53.171	-	
Jaar beëindiging			
Motivering	Geen normoverschrijding	Geen normoverschrijding	

Beloning leden Algemeen en Dagelijks Bestuur

Beloning leden Algemeen en Dagelijks Bestuur		2015	2016
Functie	Naam	Bezoldiging	Bezoldiging
Voorzitter	De heer P.G. Welman	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Vice-voorzitter	Mevrouw I.T.J.M. Wolsing	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer H. Wiltink	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB & DB	De heer F.J. Cornelissen	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer J.B. Boer	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer M.J.R. Kottevan	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer P. Seesing	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	Mevrouw I. Duursma*	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	Mevrouw A. Nijhuis	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	Mevrouw J.H. van den Dolder	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB & DB	Mevrouw M.H. ten Heuw	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB & DB	De heer P. van Zwanenburg	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer J. Kottelenberg	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer J.F. Hassink	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB & DB	De heer R.G.H. Christenhusz	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	Merouw M.G. Frank	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer P. van de Wardt	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer B. Beens	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer R.H. de Witte	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB & DB	De heer G.J. Binnenmars	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB	De heer T.P. de Putter	Onbezoldigd	Onbezoldigd
Lid AB & DB	De heer D.W. Aalderink	Onbezoldigd	Onbezoldigd

* Mevr. I. Duursma neemt waar voor de afgetreden mevr. J.B.M. Zwiep.

2.5.2 Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen

Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen (bedragen in €)				
	Realisatie	Begroting na wijziging	Afwijking	Primaire begroting
Lasten	6.336.100	6.100.800	235.300	6.075.800
Baten	6.143.600	6.090.700	52.900	6.061.800
Totaal	-192.500	-10.100	-182.400	-14.000

Begrotingsrechtmatigheid

Lasten en baten

Het programma *Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen* laat per ultimo 2016 een nadelig saldo zien van €192.500. De stijging van de lasten met €235.300 wordt voor een groot deel (€144.800) veroorzaakt door het nog uit te betalen vakantiegeld aan het personeel over de periode juni – december 2016. De dekking hiervoor is opgenomen in de reserve vakantiegeld en wordt hieraan onttrokken. Vanaf 2017 heeft het personeel in het kader van het IKB keuzevrijheid bij de uitruil en uitbetaling van het vakantiegeld. Reservering van het vakantiegeld is dan niet meer aan de orde, omdat uiterlijk in de maand december het resterende bedrag voor dat jaar wordt uitbetaald. De reserve vakantiegeld wordt derhalve opgeheven.

De overige stijging van de lasten houdt met name verband met de benodigde personele capaciteit door de toename in de dienstafname. Ook de baten zijn hierdoor per saldo toegenomen met €52.900 ten opzichte van de begroting. De toename van de omzet in de dienstverlening wordt veroorzaakt door beschermingsbewind (€41.600), schuldregeling (€21.600), BBR (€16.000) en kredietverlening (€14.000). Hiertegenover staat een daling bij indicatiestelling (€21.800), WSNP (€9.100) en overige dienstverlening (€9.400).

Incidentele lasten en baten

In 2016 was er geen sprake van incidentele lasten.

2.5.3 Toelichting resultaat voor en na bestemming (mutaties in reserves)

In deze tabel worden de mutaties in de reserves, welke in de balans zijn verwerkt nader toegelicht. Deze mutaties hebben betrekking op posten die conform de bestendige gedragslijn zijn verwerkt en posten waarover het Algemeen Bestuur reeds een besluit heeft genomen. Het Algemeen Bestuur dient wel formeel in te stemmen met de van toepassing zijnde mutaties bij de behandeling van de jaarrekening.

Toelichting resultaat (bedragen in €)			
	Realisatie	Begroting na wijziging	Afwijking
Resultaat voor bestemming	-192.500	-10.100	-182.400
Ontrekking uit reserves:			
Algemene reserve	-	-	-
Borgfonds saneringskredieten	19.400	-	19.400
Vakantiegeld	146.000	-	146.000
Frictiekosten Organisatie	-	-	-
ICT	20.000	17.000	3.000
Inventaris	1.400	12.000	-10.600
Subtotaal	186.800	29.000	157.800
Dotaties aan reserves:			
Algemene reserve	-	3.900	-3.900
Borgfonds saneringskredieten	-	-	-
Vakantiegeld	-	15.000	-15.000
Frictiekosten Organisatie	-	-	-
Inventaris	-	-	-
Subtotaal	-	18.900	-18.900
Resultaat na bestemming	-5.700	-	-151.700

Toelichting op afwijkingen van de begroting

Reserve Borgfonds saneringskredieten

De onttrekking uit de reserve van €19.400 is ter dekking van een aantal afgeschreven oninbare saneringskredieten.

Reserve Vakantiegeld

Conform de BBV-richtlijnen en in het kader van de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) in 2017 wordt het gehele bedrag aan de bestemmingsreserve onttrokken en zal deze reserve worden opgeheven. Het opgebouwde vakantiegeld in de laatste 7 maanden van 2016 wordt nog eenmalig in mei 2017 uitbetaald. De onttrekking uit deze reserve is hiervoor bestemd.

In de begroting na wijziging werd nog uitgegaan van een noodzakelijke dotatie van €15.000.

Reserve ICT

Er heeft een onttrekking plaatsgevonden uit de reserve ICT vanwege de aanschaf van updates en noodzakelijke aanpassingen in de hardware.

Reserve Inventaris

Per saldo heeft een geringe onttrekking plaatsgevonden ter dekking van de kapitaallasten van de in 2016 aangeschafte inventaris, in verband met een correctie op basis van de daadwerkelijke afschrijvingen.

Algemene Reserve

Voorgesteld wordt om het nadelige saldo van €5.700 ten laste te brengen van de Algemene Reserve, conform de gebruikelijke werkwijze. Begroot was een dotatie van een positief saldo van €3.900.

2.6 Sisa

De bank ontvangt geen specifieke uitkeringen van het Rijk. Er is dus geen Sisa-specificatie opgenomen.

Overige gegevens

3.1 Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost-Nederland

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost-Nederland te Enschede gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de Jaarstukken 2016 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost-Nederland op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur op 16 juni 2016 vastgestelde Controleprotocol 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2016.
- Het overzicht van baten en lasten in de Jaarrekening 2016.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol 2016 dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 juni 2016 en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost-Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 99.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voor- geschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteits- voorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- Het Voorwoord van de voorzitter van het dagelijks bestuur, de Overige gegevens en de Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 2013 lid 3 sub d Gemeentewet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de voor de gemeenschappelijke regeling van toepassing zijnde vereisten in de Gemeentewet en aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het normenkader, dat deel uitmaakt van het door het algemeen bestuur op 16 juni 2016 vastgestelde Controleprotocol 2016.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het door het algemeen bestuur op 16 juni 2016 vastgestelde Controleprotocol 2016 en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 3 april 2017

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: J.S. Huizinga RA

3.2 Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening 2016 en resultaat-bestemming

De jaarrekening 2016 wordt vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de Stadsbank Oost Nederland van 22 juni 2016.

1. Het gerealiseerde resultaat van 2016 bedraagt minus €5.700. Hierin zijn de reeds door het bestuur geaccordeerde onttrekkingen uit en dotaties aan diverse reserves verwerkt.
2. Aan het Algemeen Bestuur wordt voorgesteld om het jaarrekeningsaldo van minus €5.700 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

Bijlagen

Categorische indeling rekening

Resultaat 2016

LASTEN (bedragen in €)	Realisatie 2016	Najaarsnota 2016	Vershil	Primaire begroting 2016
Personeelslasten totaal	7.286.500	7.121.700	164.800	7.120.300
Rente en Afschrijvingen	477.900	507.000	- 29.100	524.200
Huisvesting	145.400	196.100	- 50.700	207.200
Bureaunkosten	386.100	440.700	- 54.600	468.900
Beheerskosten	1.444.700	1.370.600	74.100	1.327.000
Mutaties voorzieningen	114.200	68.000	46.200	68.000
TOTAAL LASTEN	9.854.800	9.704.100	150.700	9.715.600
BATEN (bedragen in €)				
Bijdrage bestaanskosten	3.513.700	3.597.300	- 83.600	3.604.800
Preventie & Voorlichting	8.800	13.600	- 4.800	-
Indicatiestelling	819.900	842.200	- 22.300	870.900
Informatie en Advies	-	-	-	-
Kredietverstrekking	495.200	485.700	9.500	448.800
Stabilisatie & Herstel	3.760.800	3.700.000	60.800	3.642.800
Minnelijk schuldregelen	903.000	892.500	10.500	972.200
Coaching	-	-	-	-
Nazorg	6.100	7.000	- 900	6.900
Beschikbaarheidsnuttigheid	132.000	132.400	- 400	120.200
Overige Baten	22.800	23.300	- 500	35.000
TOTAAL BATEN	9.662.300	9.694.000	- 31.700	9.701.600
	Realisatie 2016	Najaarsnota 2016	Vershil	Primaire begroting 2016
TOTAAL LASTEN	9.854.800	9.704.100	150.700	9.715.600
TOTAAL BATEN	9.662.300	9.694.000	- 31.700	9.701.600
<i>Gerealiseerd saldo van baten en lasten</i>	- 192.500	- 10.100	- 182.400	- 14.000
<i>Toevoeging/onttrekking aan reserves</i>	186.800	10.100	176.700	14.000
GEREALISEERD RESULTAAT	- 5.700	-	- 5.700	-

Berekening van de afrekening met de deelnemende gemeenten over het jaar 2016

Totaal bijdrage dienstverlening per gemeente over het jaar 2016

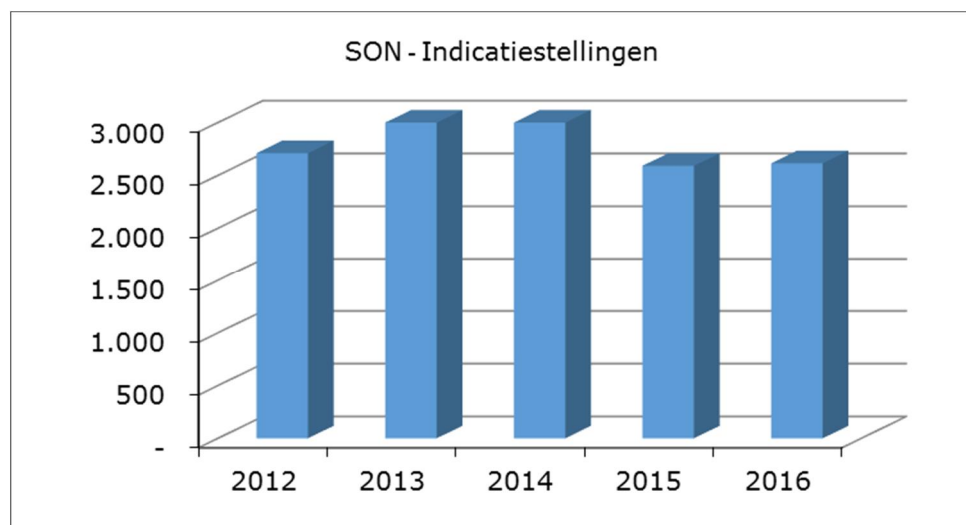
Gemeente	Huishoudens* abs.	Standaard dienstverlening (excl. Bewind)	Beschermings- Bewind	Totaal bijdrage bestaanskosten	Totaal bijdrage additionele dienstverlening	Totaal bijdrage gemeenten 2016	Totaal bijdrage gemeenten Najaarsnota 2016	Verschil
Aalten	11.235	41.145	21.508	64.234	10.812	137.699	140.781	-3.082
Almelo	31.695	332.410	174.361	357.062	1.735	865.568	859.409	6.158
Berkelland	18.732	92.572	37.421	122.884	604	253.481	243.146	10.336
Borne	9.302	55.647	13.316	74.605	12.635	156.203	159.545	-3.342
Bronckhorst	15.320	50.024	23.333	76.666	202	150.225	153.416	-3.191
Dinkelland	9.876	30.513	12.578	45.865	6.369	95.325	93.856	1.469
Enschede	77.027	839.427	640.038	1.111.110	31.810	2.622.385	2.684.574	-62.189
Haaksbergen	9.968	47.951	26.541	73.218	1.060	148.770	149.181	-412
Hellendoorn	14.399	71.850	19.004	88.807	1.818	181.479	182.413	-934
Hengelo OV	36.874	170.898	145.125	341.408	151	657.581	677.674	-20.093
Hof van Twente	14.543	92.485	32.478	114.696	3.332	242.991	245.177	-2.187
Lochem	14.391	78.737	23.080	118.304	11.619	231.740	233.251	-1.512
Losser	9.200	38.420	16.107	59.616	404	114.547	115.950	-1.403
Montferland	15.025	120.610	31.762	132.655	3.314	288.341	290.754	-2.412
Oldenzaal	13.826	80.599	49.434	115.440	9.793	255.256	260.737	-5.481
Oost Gelre	12.169	53.120	26.734	75.840	-	155.694	158.596	-2.901
Oude IJsselstreek	16.856	141.092	42.349	147.879	9.223	340.543	336.954	3.589
Rijssen - Holten	13.906	63.669	28.824	80.573	4.343	177.408	178.811	-1.403
Tubbergen	7.876	18.358	2.857	37.637	678	59.530	60.801	-1.270
Twenterand	12.991	43.254	46.268	78.233	68.543	236.298	232.708	3.590
Wierden	9.231	48.327	13.972	43.084	151	105.534	101.140	4.394
Winterswijk	12.652	119.687	56.753	153.887	6.567	336.894	344.376	-7.482
Totaal	387.094	€ 2.630.792	1.483.844	€ 3.513.703	€ 185.153	€ 7.813.492	€ 7.903.250	€ 89.758-

* bron CBS 2016

Statistische gegevens

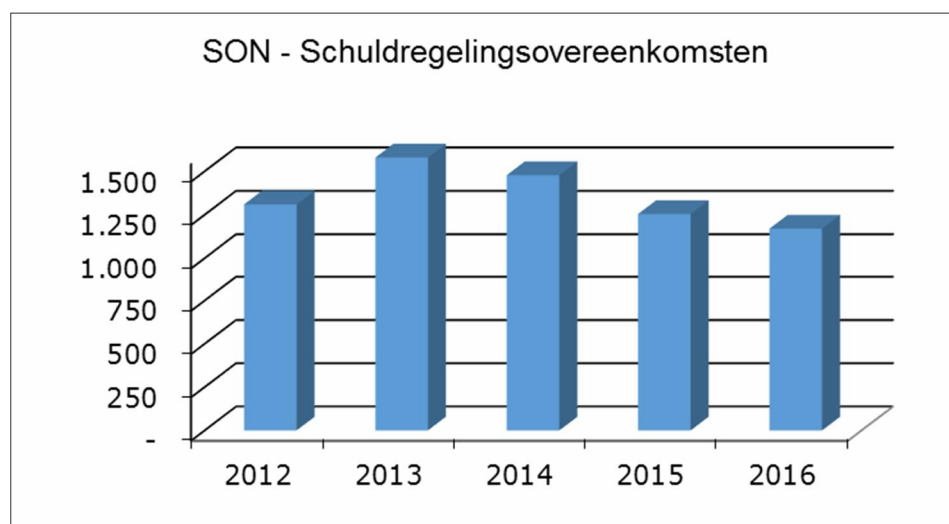
A. Fase I - Indicatiestellingen

	2012		2013		2014		2015		2016	
Indicatiestellingen	Indicatie- stellingen	Waarvan Crisis	Indicatie- stellingen	Waarvan Crisis	Indicatie- stellingen	Waarvan Crisis	Indicatie- stellingen	Waarvan Crisis	Indicatie- stellingen	Waarvan Crisis
Aalten	47	3	53	-	53	2	38	-	-	-
Almelo	340	21	427	16	384	15	399	15	409	8
Berkelland	88	-	105	-	92	-	85	2	100	1
Borne	63	5	66	4	58	3	52	2	50	1
Bronckhorst	60	2	42	1	50	-	52	-	54	1
Dinkelland	31	4	36	1	26	3	21	1	31	-
Enschede	849	63	1.121	55	1.132	79	988	76	888	42
Haaksbergen	25	-	32	-	57	-	41	-	56	3
Hellendoorn	33	-	56	-	37	-	31	-	51	-
Hengelo Ov.	392	37	219	30	239	27	148	7	130	-
Hof van Twente	79	7	97	7	93	3	80	3	82	-
Lochem	67	1	74	3	110	3	57	3	76	-
Losser	43	-	49	-	67	2	63	5	65	-
Montferland	125	1	149	-	122	-	117	2	134	-
Oldenzaal	105	4	117	5	105	7	101	4	88	1
Oost Gelre	34	2	52	1	49	-	49	1	53	-
Oude IJsselstreek	99	3	141	-	109	-	96	-	148	2
Rijssen-Holten	8	-	22	-	-	-	-	-	-	-
Tubbergen	12	1	22	1	19	-	8	1	20	-
Twenterand	101	5	84	1	51	-	41	-	28	-
Wierden	17	1	25	-	15	-	13	-	40	6
Winterswijk	93	1	108	1	158	14	111	7	112	1
Totaal:	2.711	161	3.097	126	3.026	158	2.591	129	2.615	66

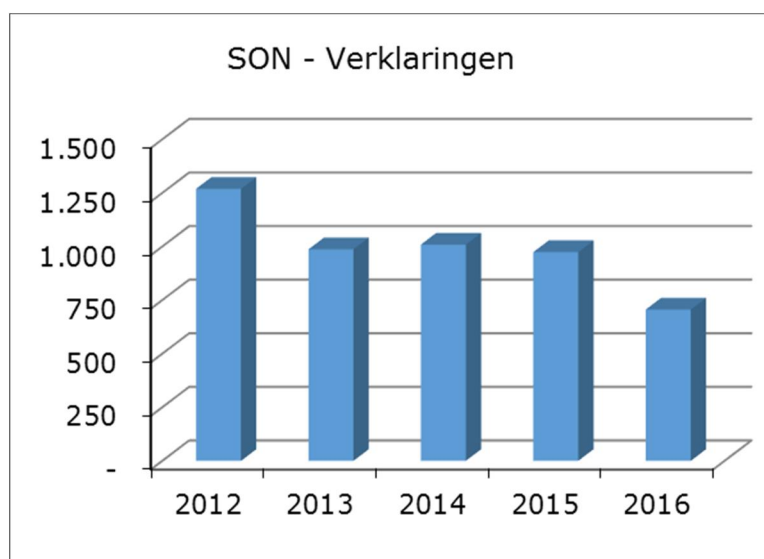
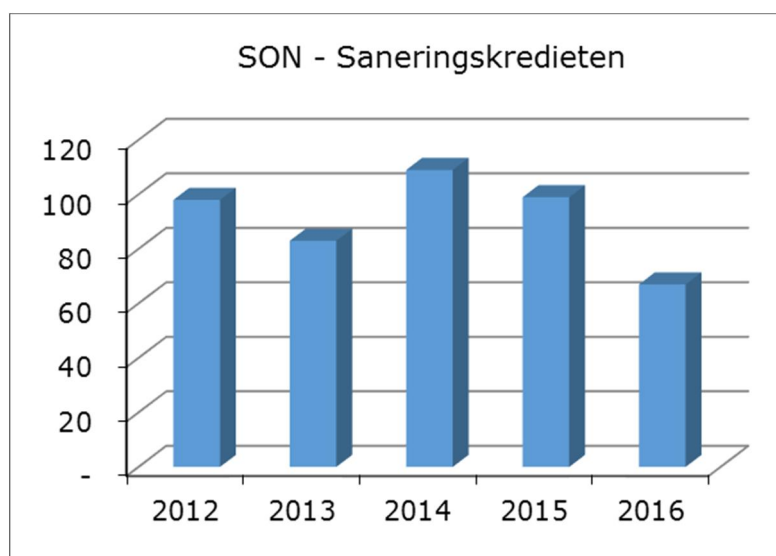
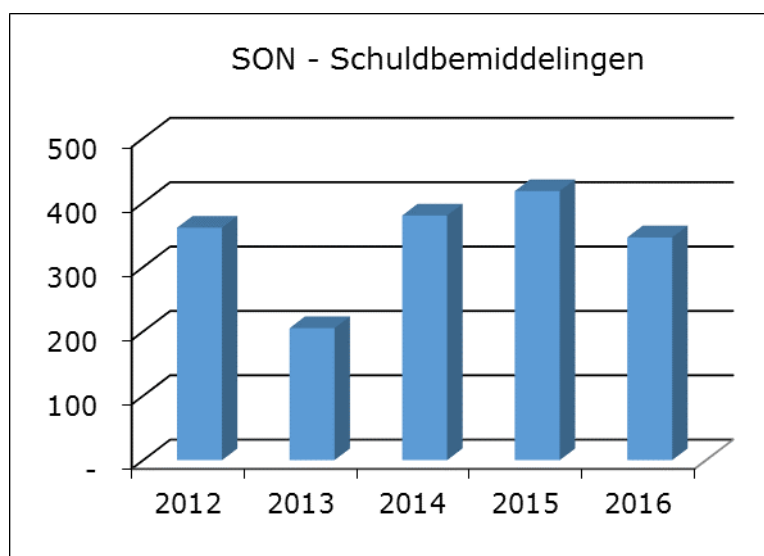
B. Fase II – Schulden oplossen (schuldregelings-overeenkomst)

	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Schuldregelings-overeenkomsten</i>	<i>Fase II</i>	<i>Fase II</i>	<i>Fase II</i>	<i>Fase II</i>	<i>Fase II</i>
Aalten	23	27	34	16	18
Almelo	156	201	209	170	209
Berkelland	40	57	41	40	42
Borne	24	36	34	20	22
Bronckhorst	16	28	22	19	23
Dinkelland	11	20	11	18	11
Enschede	424	546	463	411	313
Haaksbergen	23	21	27	27	7
Hellendoorn	32	33	32	18	34
Hengelo Ov.	175	153	151	128	100
Hof van Twente	37	49	46	43	36
Lochem	35	43	64	37	34
Losser	21	21	27	23	20
Montferland	42	51	66	72	44
Oldenzaal	44	59	28	36	38
Oost Gelre	23	20	15	22	18
Oude IJsselstreek	45	60	42	35	54
Rijssen-Holten	15	30	48	36	44
Tubbergen	5	12	14	6	5
Twenterand	40	41	48	43	41
Wierden	15	22	11	10	19
Winterswijk	64	50	45	25	38
Totaal:	1.310	1.580	1.478	1.255	1.170

C. Fase III – Schulden opgelost

Schulden opgelost door middel van	2012				2013				2014				2015				2016			
	SB	SK	HF	Wsnp	SB	SK	HF	Wsnp	SB	SK	HF	Wsnp	SB	SK	HF	Wsnp	SB	SK	HF	Wsnp
Aalten	3	3	2	24	2	-	2	14	6	4	-	22	5	2	-	17	6	3	-	15
Almelo	56	7	3	169	20	11	11	124	43	14	1	122	54	13	-	139	38	6	8	137
Berkelland	12	-	4	44	9	-	3	33	10	6	1	32	11	2	-	20	12	-	2	25
Borne	4	1	1	21	7	-	1	26	7	1	-	29	3	-	-	18	7	2	1	11
Bronckhorst	4	1	3	22	2	-	-	28	6	1	-	16	11	1	-	12	6	-	2	17
Dinkelland	4	-	-	12	3	1	1	10	4	1	-	8	6	3	-	7	3	1	-	10
Enschede	107	38	40	404	76	29	18	314	123	38	10	327	141	35	-	292	119	21	38	192
Haaksbergen	8	2	3	22	2	1	2	21	5	1	-	13	9	4	-	22	7	-	2	8
Hellendoorn	8	1	-	27	5	2	1	27	13	4	-	19	8	-	-	15	11	-	2	15
Hengelo Ov.	58	13	6	126	28	12	10	86	51	15	1	93	37	10	-	100	33	5	10	52
Hof van Twente	14	2	3	28	9	3	-	30	9	3	1	26	16	3	-	41	10	1	5	21
Lochem	7	5	1	22	3	4	1	28	13	-	-	36	20	6	-	27	14	3	2	23
Losser	6	2	4	18	1	1	1	17	5	-	-	20	6	-	-	15	3	6	2	12
Montferland	10	2	2	51	6	3	2	48	7	3	1	47	19	2	-	57	19	6	1	34
Oldenzaal	11	8	6	34	5	4	2	33	14	1	1	29	10	5	-	23	5	2	4	18
Oost Gelre	7	2	2	22	2	-	1	11	6	1	1	11	5	-	-	11	6	-	2	7
Oude IJsselstreek	15	-	2	58	8	6	3	35	10	3	-	39	11	5	-	43	17	3	2	27
Rijssen-Holten	5	1	2	28	3	-	-	15	10	6	-	19	14	4	-	38	14	6	4	22
Tubbergen	4	2	-	5	1	-	1	14	1	-	-	13	2	-	-	5	1	-	-	3
Twenterand	8	-	-	53	2	4	6	28	10	2	-	41	17	2	-	33	5	1	3	34
Wierden	4	-	-	20	2	-	1	17	7	-	-	17	3	-	-	14	3	-	1	6
Winterswijk	6	8	3	59	9	2	2	28	20	5	-	30	10	2	-	25	7	1	1	17
Totaal:	361	98	85	1.269	205	83	69	987	380	109	17	1.009	418	99	-	974	346	67	92	706

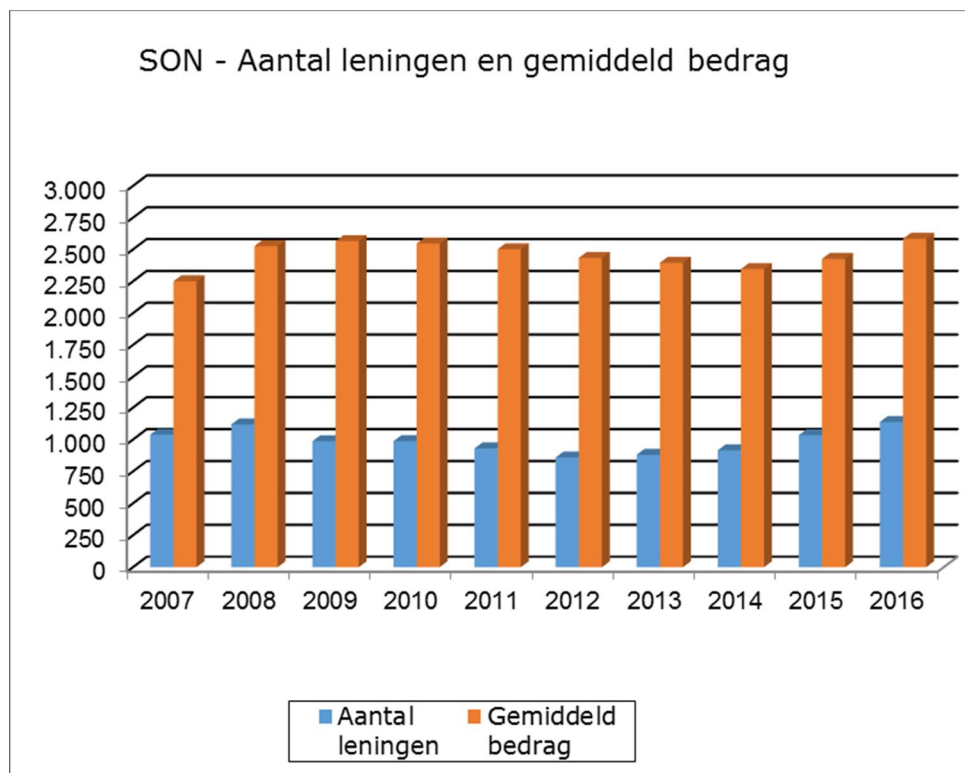
D. Kredietverstrekking

Verdeling verstrekte leningen per gemeente

	2012		2013		2014		2015		2016	
SL-HF-SK	Aantal	Netto bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)
Aalten	6	10.258	6	12.154	15	34.725	11	21.707	5	13.049
Almelo	117	296.873	106	248.244	97	213.539	98	220.613	95	219.330
Berkelland	19	50.856	29	99.671	27	78.384	27	97.281	51	194.146
Borne	26	57.520	13	28.919	14	32.103	16	49.567	7	15.259
Bronckhorst	12	22.453	8	24.502	11	23.176	12	28.019	12	25.829
Dinkelland	4	6.959	14	46.749	13	41.642	7	12.791	5	12.979
Enschede	285	599.763	316	632.996	337	707.313	354	718.046	450	946.278
Haaksbergen	13	35.072	15	44.558	13	33.842	18	45.074	9	21.367
Hellendoorn	14	25.110	20	42.387	26	52.152	30	58.289	36	68.098
Hengelo Ov.	113	321.348	89	261.687	84	204.230	71	172.269	56	144.389
Hof van Twente	29	86.611	26	67.417	30	87.162	42	155.774	60	216.782
Lochem	7	10.434	12	22.441	4	7.757	9	17.318	10	23.280
Losser	23	63.861	12	32.195	10	20.132	35	116.742	43	121.324
Montferland	16	33.665	38	74.967	37	85.576	49	103.401	27	63.630
Oldenzaal	52	108.994	35	73.350	31	60.307	69	152.631	32	72.202
Oost Gelre	18	47.696	16	49.229	19	61.862	31	104.090	41	147.526
Oude IJsselstreek	23	45.552	36	78.324	48	104.922	41	73.675	44	89.276
Rijssen-Holten	24	118.640	21	86.386	21	81.560	28	135.212	52	265.981
Tubbergen	3	6.160	3	3.710	1	2.283	2	3.270	5	12.083
Twenterand	22	56.150	32	96.899	34	110.365	41	92.674	54	119.995
Wierden	4	9.905	6	16.309	5	16.950	5	14.164	2	6.355
Winterswijk	30	79.494	27	65.090	37	87.759	37	112.503	42	142.379
<i>Recentelijk verhuisd:</i>			1	2.347	1	2.461	2	6.917		
Totaal:	860	2.093.372	881	2.110.530	915	2.150.202	1.035	2.512.027	1.138	2.941.537

Jaar	Aantal leningen	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Index 2005=100
2007	1.039	2.338.698	2.251	112
2008	1.119	2.828.436	2.528	126
2009	987	2.532.856	2.566	128
2010	988	2.517.233	2.548	127
2011	931	2.329.882	2.503	125
2012	860	2.093.372	2.434	121
2013	881	2.110.530	2.396	120
2014	916	2.150.202	2.347	127
2015	1.035	2.512.027	2.427	121
2016	1.138	2.941.537	2.585	129

Jaar	Uitstaand saldo (€)	Index 2007=100	Toename / afname Uitstaand saldo (€)
2007	4.005.838	100	-
2008	4.544.393	113	538.555
2009	4.663.855	116	658.017
2010	4.614.790	115	608.952
2011	4.388.531	110	382.693
2012	4.126.406	103	120.568
2013	4.133.387	103	127.549
2014	4.195.457	105	189.619
2015	4.562.648	114	556.810
2016	5.197.727	130	1.191.889

Borgstellingen ten opzichte van totaal aantal leningen

Borgstellingen t.o.v. totaal aantal leningen	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal met borg gsd	153	158	142	309	444
Aantal met instelling borg	-	2	1	-	-
Aantal met persoonl. borg	1	2	2	-	-
Aantal met borg SON	98	84	104	93	69
Aantal zonder borg	608	635	666	633	625
Totaal aantal:	860	881	915	1.035	1.138
Omzet met borg gsd (€)	432.250	430.995	413.357	915.724	1.345.662
Omzet met instelling borg (€)	-	7.703	1.328	-	-
Omzet met persoonl. borg (€)	1.500	12.883	12.807	-	-
Omzet met borg SON (€)	176.570	152.882	204.137	150.604	116.313
Omzet zonder borg (€)	1.483.052	1.506.067	1.518.573	1.445.699	1.479.563
Totaal omzet (€):	2.093.372	2.110.530	2.150.202	2.512.027	2.941.537

Verdeling uitbetaalde leningen naar looptijdklassen

Looptijdklassen	2012	2013	2014	2015	2016
0-12 maanden	26	22	22	18	20
13-24 maanden	89	93	92	68	58
25-36 maanden	441	433	474	623	718
37-48 maanden	104	114	117	81	90
49-60 maanden	200	218	209	244	252
boven 60 maanden	-	1	1	1	-
Totaal:	860	881	915	1.035	1.138

Verdeling uitbetaalde leningen naar inkomensklassen

Netto inkomen per maand	2012			2013			2014			2015			2016		
	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)
tot 700	3	6.095	2.032	2	4.358	2.179	3	4.630	1.543	5	13.960	2.792	11	13.355	1.214
701 - 800	4	6.279	1.570	3	4.635	1.545	7	18.778	2.683	7	18.203	2.600	12	14.173	1.181
801 - 900	192	384.644	2.003	251	480.217	1.913	151	269.929	1.788	55	105.772	1.923	24	43.362	1.807
901 - 1.000	215	411.014	1.912	210	398.192	1.896	294	555.335	1.889	511	1.024.822	2.006	636	1.350.110	2.123
1.001 - 1.100	169	394.118	2.332	117	270.683	2.314	149	324.377	2.177	114	237.359	2.082	95	212.108	2.233
1.101 - 1.300	190	515.230	2.712	219	604.415	2.760	212	606.285	2.860	243	752.756	3.098	170	562.881	3.311
1.301 - 1.700	62	231.899	3.740	46	155.758	3.386	74	251.117	3.393	83	269.575	3.248	158	589.447	3.731
1.701 - 2.500	25	144.093	5.764	25	120.431	4.817	20	94.749	4.737	15	81.580	5.439	27	125.063	4.632
boven 2.500	-	-	-	8	71.841	8.980	5	25.001	5.000	2	8.000	4.000	5	31.037	6.207
nb	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal:	860	2.093.372	2.434	881	2.110.530	2.396	915	2.150.202	2.350	1.035	2.512.027	2.427	1.138	2.941.537	2.585

Verdeling uitbetaalde leningen naar bedragklassen

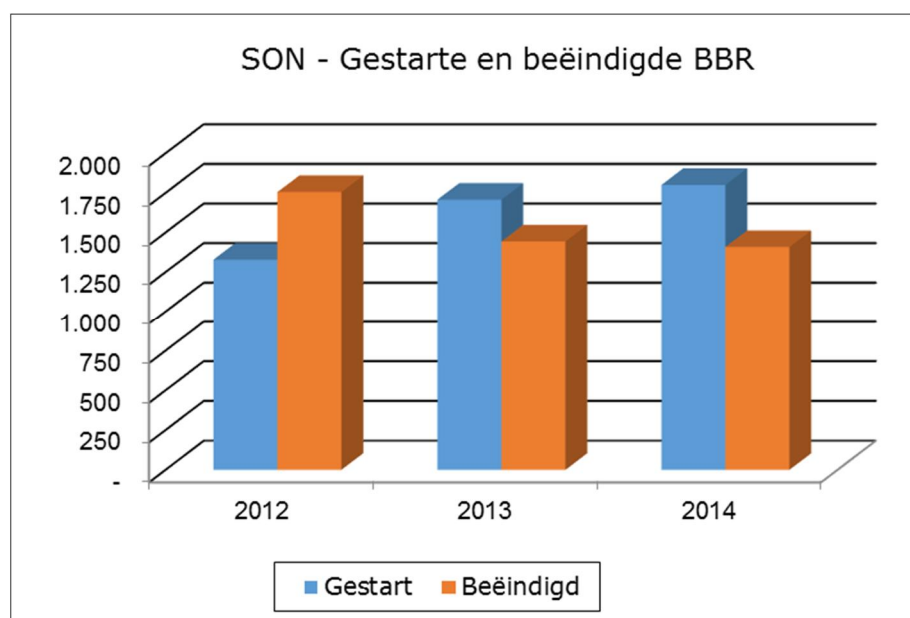
Netto bedragklasse (€)	2012			2013			2014			2015			2016		
	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)
tot 700	29	16.332	563	28	16.057	573	21	11.408	543	25	13.295	532	32	17.288	540
701 - 1.100	52	49.990	961	56	53.247	951	51	48.509	951	57	55.746	978	54	52.063	964
1.101 - 2.300	383	640.574	1.673	410	702.907	1.714	458	785.361	1.715	470	795.225	1.692	503	869.107	1.728
2.301 - 3.400	261	719.470	2.757	244	664.135	2.722	256	691.372	2.701	311	830.406	2.670	298	802.678	2.694
3.401 - 4.500	82	306.206	3.734	96	360.405	3.754	79	298.772	3.782	102	386.780	3.792	151	571.651	3.786
4.501 - 6.800	31	166.726	5.378	39	217.965	5.589	33	173.329	5.252	55	294.908	5.362	73	408.527	5.596
6.801 - 9.000	15	118.119	7.875	6	45.840	7.640	13	98.347	7.565	11	86.784	7.889	22	168.290	7.650
9.001 - 15.000	7	75.955	10.851	1	13.735	13.735	4	43.104	10.776	3	30.761	10.254	5	51.933	10.387
15.001 - 20.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20.001 - 25.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
boven 25.000	-	-	-	1	36.240	36.240	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal:	860	2.093.372	2.434	881	2.110.530	2.396	915	2.150.202	2.350	1.035	2.512.027	2.427	1.138	2.941.537	2.585

Verdeling uitbetaalde leningen naar leeftijdsgroepen

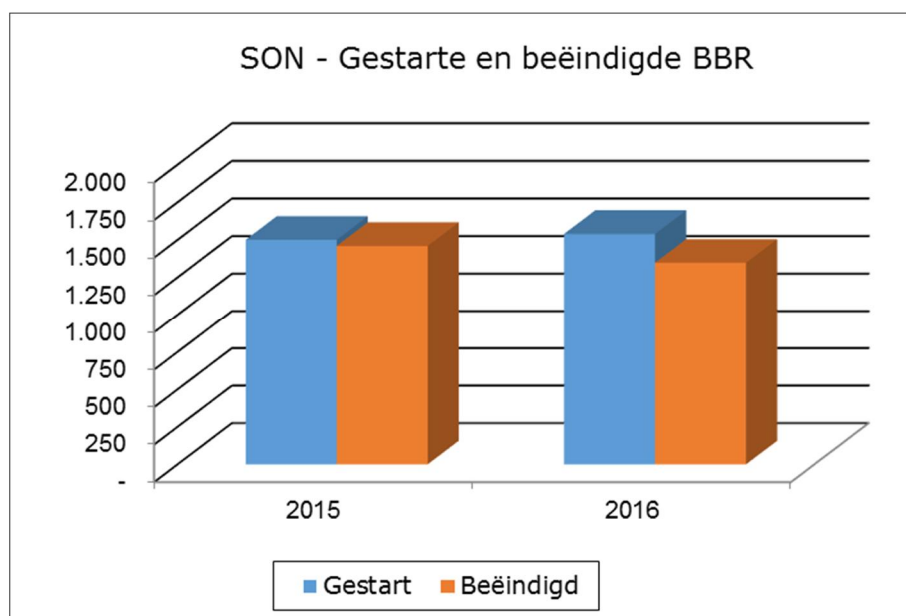
Leeftijdsgroepen	2012			2013			2014			2015			2016		
	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)	Aantal	Netto bedrag (€)	Gemiddeld bedrag (€)
tot 20 jr.	18	39.075	2.171	10	21.303	2.130	17	40.196	2.364	15	26.290	1.753	26	70.579	2.715
21 - 30 jr.	147	355.411	2.418	139	320.168	2.303	148	333.772	2.255	206	495.062	2.403	275	672.575	2.446
31 - 40 jr.	173	454.977	2.630	185	449.707	2.431	170	410.644	2.416	231	595.936	2.580	242	677.471	2.799
41 - 50 jr.	199	499.373	2.509	197	521.178	2.646	215	527.750	2.455	222	574.652	2.589	236	707.154	2.996
51 - 60 jr.	189	451.460	2.389	187	433.925	2.320	198	477.358	2.411	189	440.698	2.332	208	477.902	2.298
61 - 70 jr.	89	213.951	2.404	120	274.911	2.291	114	252.081	2.211	124	280.681	2.264	110	252.799	2.298
boven 70 jr.	45	79.124	1.758	43	89.337	2.078	53	108.401	2.045	48	98.709	2.056	41	83.058	2.026
Totaal:	860	2.093.372	2.434	881	2.110.530	2.396	915	2.150.202	2.350	1.035	2.512.027	2.427	1.138	2.941.537	2.585

E. Budgetbeheer

	2012				2013				2014			
Budgetbeheer	Gestart	Beëindigd	Actief per 31-12	waarvan zelfbet.	Gestart	Beëindigd	Actief per 31-12	waarvan zelfbet.	Gestart	Beëindigd	Actief per 31-12	waarvan zelfbet.
Aalten	22	26	91	13	22	16	94	15	32	16	111	12
Almelo	150	295	863	294	210	203	835	381	206	202	812	444
Berkelland	38	35	164	42	61	37	177	40	49	35	179	37
Borne	25	37	99	26	40	22	112	27	26	13	127	33
Bronckhorst	23	20	85	8	18	24	80	10	26	24	79	9
Dinkelland	12	19	58	7	22	13	66	9	13	8	67	8
Enschede	417	549	1.988	379	569	547	1.815	576	586	514	1.796	592
Haaksbergen	21	22	101	10	22	17	104	16	35	27	112	13
Hellendoorn	29	32	123	16	47	22	143	14	31	33	146	14
Hengelo Ov.	190	234	775	219	178	148	764	187	187	152	766	182
Hof van Twente	34	41	172	32	44	33	176	30	49	29	193	22
Lochem	35	24	93	13	50	21	119	13	61	29	144	11
Losser	21	45	113	28	21	34	108	39	32	31	109	46
Montferland	45	53	169	9	54	48	172	14	71	47	191	16
Oldenzaal	52	67	232	31	59	48	218	25	42	44	215	24
Oost Gelre	23	35	107	3	22	16	106	9	33	23	108	8
Oude IJsselstreek	51	63	226	16	77	51	250	25	95	55	279	18
Rijssen-Holten	37	32	129	21	49	29	141	19	45	26	160	24
Tubbergen	7	6	26	3	13	2	35	4	17	7	43	4
Twenterand	44	46	196	47	60	59	197	65	59	33	211	68
Wierden	15	19	90	15	25	23	90	34	20	18	92	43
Winterswijk	38	56	182	4	45	31	186	4	86	43	240	5
Recentelijk verhuisd:			15	15							18	16
Totaal:	1.329	1.756	6.097	1.251	1.708	1.444	5.988	1.556	1.801	1.409	6.198	1.649

	2015				2016			
Budgetbeheer	Gestart	Beëindigd	Actief per 31-12	waarvan zelfbet.	Gestart	Beëindigd	Actief per 31-12	waarvan zelfbet.
Aalten	25	16	114	10	23	20	113	9
Almelo	215	210	819	400	221	187	820	297
Berkelland	35	43	169	41	41	27	175	34
Borne	22	21	121	32	25	22	124	27
Bronckhorst	25	25	71	12	30	21	69	12
Dinkelland	8	18	54	8	18	15	53	9
Enschede	455	439	1.754	539	492	411	1.740	436
Haaksbergen	22	28	100	18	33	23	105	22
Hellendoorn	37	26	157	17	38	28	159	22
Hengelo Ov.	165	189	736	167	127	179	674	168
Hof van Twente	36	28	197	20	38	40	183	29
Lochem	25	25	134	19	40	28	138	15
Losser	27	33	98	38	31	29	92	29
Montferland	58	50	192	19	74	45	199	14
Oldenzaal	31	54	185	32	46	50	175	28
Oost Gelre	27	27	102	8	24	19	105	11
Oude IJsselstreek	71	57	287	16	50	57	269	15
Rijssen-Holten	44	38	162	26	38	22	167	25
Tubbergen	15	14	43	4	5	10	38	4
Twenterand	62	46	227	68	54	44	227	58
Wierden	39	22	104	32	38	21	113	26
Winterswijk	57	51	227	9	54	50	219	8
<i>Recentelijk verhuisd:</i>								
Totaal:	1.501	1.460	6.053	1.535	1.540	1.348	5.957	1.298

F. Beschermingsbewind

	2012	2013	2014	2015	2016
Almelo	28	56	95	108	131
Hellendoorn	4	11	13	12	15
Rijssen-Holten	7	11	13	16	21
Tubbergen	-	1	2	2	2
Twenterand	17	21	25	25	34
Wierden	1	1	3	5	9
Aalten	2	5	8	10	18
Berkelland	8	13	21	18	26
Bronckhorst	1	2	8	11	16
Enschede	101	250	393	413	473
Haaksbergen	-	4	10	18	18
Lochem	5	7	11	15	16
Losser	5	4	6	6	11
Montferland	4	5	11	14	24
Oost Gelre	3	5	13	17	20
Oude IJsselstreek	7	9	20	20	29
Winterswijk	8	14	29	40	40
Borne	5	10	12	13	11
Dinkelland	-	2	4	5	10
Hengelo OV.	44	79	116	117	113
Hof van Twente	8	13	12	16	25
Oldenzaal	15	31	32	32	33
Buiten werkgebied	-	4	13	17	19
Totaal	273	558	870	950	1.114